

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**MESLEKİ TURİZM EĞİTİMİNDE ÖĞRENCİLERİN E-
ÖĞRENMEYE HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYLERİNİN
BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

KENAN PALA

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

TEMMUZ 2018

**MESLEKİ TURİZM EĞİTİMİNDE ÖĞRENCİLERİN E-ÖĞRENMEYE
HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA**

Kenan PALA

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ 2018

Kenan PALA tarafından hazırlanan “Mesleki Turizm Eğitiminde Öğrencilerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ramazan Pars ŞAHBAZ

Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

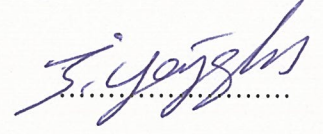
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan: Doç. Dr. İrfan YAZICIOĞLU

Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Ali Turan BAYRAM

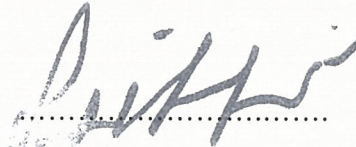
Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, Sinop Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 24/07/2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Saliha AĞAÇ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Kenan PALA

24.07.2018

MESLEKİ TURİZM EĞİTİMİNDE ÖĞRENCİLERİN E-ÖĞRENMEYE HAZIR
BULUNUŞLUK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

(Yüksek Lisans Tezi)

Kenan PALA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2018

ÖZET

Bu araştırma yükseköğretim kurumlarında mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma kapsamında mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e- öğrenmeye çeşitli değişkenler açısından hazır olup olmadığı araştırılmıştır. Yükseköğretim kurumlarında mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencileri hem zaman yönünden hem de maddi olanaklar açısından ulaşılması güç bir evren olduğundan dolayı, araştırmanın evreni kolayda örneklem yöntemi kullanılarak İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre TR83 bölgesi olarak adlandırılan Orta Karadeniz Bölgesinde yer alan üniversiteler ile sınırlandırılmıştır. Araştırma kapsamında ölçme aracı olarak “Üniversite Öğrencilerinin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği” kullanılmıştır. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeğinin Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları 0,91 olarak hesaplanmıştır. Analiz aşamasında betimsel istatistiklerde ortalama, standart sapma, basıklık, çarpıklık, yüzde ve frekans değerleri bulunmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin e-öğrenmeye hazır olmak için gerekli fiziksel donanımına sahip oldukları, internete en çok akıllı telefonlarından bağlandıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin interneti genellikle gün boyunca kullandıkları, internete en çok sosyal ağ siteleri ile bilgi edinmek için eriştikleri, sosyal ağ sitelerinden de Facebook ve Instagramı kullandıkları ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak; e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeğinde geliştirilen boyutlarla e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri tespit edilmeye çalışılan mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Bilim Kodu : 116905

Anahtar Kelimeler : Turizm işletmeciliği, Mesleki turizm eğitimi, E-öğrenme, Hazır bulunuşluk, E-öğrenmeye hazır bulunuşluk

Sayfa Adedi : 91

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ramazan Pars ŞAHBAZ

A RESEARCH ON DETERMINING THE READINESS LEVELS OF E-LEARNING
STUDENTS IN VOCATIONAL TOURISM EDUCATION

(M.Sc. Thesis)

Kenan PALA

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

July 2018

ABSTRACT

This research was carried out in order to determine the level of readiness of e learning for undergraduate students who are receiving vocational tourism education in higher education institutions. For this purpose, it was researched whether the pre-license students who are receiving vocational tourism education within the scope of the research are ready for e-learning in terms of various variables. Since the pre-license students who are receiving vocational tourism education in higher education institutions are difficult to reach both in terms of time and in terms of material possibilities, the extent of research was limited to Universities in the Central Black Sea Region called TR83 region according to Statistical Region Units Classification by using easy sampling method. Within the scope of the research, “College Students Readiness To E-Learning Scale” was applied to the undergraduate students who took Vocational Tourism Education as a measurement tool. As well as this scale, a questionnaire including demographic and learning information of the students was also applied. The Cronbach Alpha reliability coefficients of the e-learning readiness scale were calculated as 0.91. Percentage, frequency, mean and standard deviation were used in descriptive statistics in the analysis stage. Skewness and kurtosis values were used to check whether the data provide normality assumption. According to the results of the research, it was determined that the students had the physical equipment necessary to be ready for e-learning, and the internet’s were mostly connected by smart phones. It has become clear that students usually use the internet throughout the day, using internet works to acquire information through social networking sites like Facebook and Instagram. As a result; it was found that pre-graduate students, receiving vocational tourism education, who were tried to determine the level of e-learning readiness with factors developed on e-learning readiness scale, were ready to e-learning.

Science Code : 116905

Key Words : Tourism management, Vocational tourism education, E-learning, Readiness, Readiness to E-learning

Page Number : 91

Supervisor : Prof. Dr. Ramazan Pars ŞAHBAZ

TEŞEKKÜR

Çalışmamın hazırlanması sürecinde bana yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ramazan Pars ŞAHBAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Lisansüstü eğitim sürecinde bilgi, birikimlerini ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve üzerimde emeği olan bütün hocalarıma saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın veri toplama ve analizi kısmında yardımlarını esirgemeyen değerli çalışma arkadaşım Öğr. Gör. Sinan MERAL'e, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO okul yönetimine ve Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü öğretim elemanlarına, GOP Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Turizm İşletmeciliği Programı öğretim elemanlarından Öğr. Gör. Selim ÇAKAR'a, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Turizm İşletmeciliği Programı öğretim elemanlarından Öğr. Gör. Yusuf ORMANKIRAN'a, OMÜ Samsun MYO Turizm İşletmeciliği Programı öğretim elemanlarından Öğr. Gör. Olcay ÖZİŞİK YAPICI'ya ve e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeğinden yararlandığım Arş. Gör. Ömer DEMİR'e ayrıca bütün eğitim ve öğretim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz saygı ve sevgilerimi sunmayı bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13
2.1. E-Öğrenme	15
2.1.1. E-Öğrenme Çeşitleri.....	18
2.1.2. E-Öğrenmenin Faydaları	21
2.1.3. E-Öğrenmenin Dezavantajları.....	23
2.1.4. Türkiye’deki Yüksek Öğretim Kurumlarında E-Öğrenme	25
2.1.5. E-Öğrenme Uygulama Aşamaları	26
2.2. Hazır Bulunuşluk	27
2.2.1. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Kavramı	29
2.2.2. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluğun Bileşenleri.....	29
2.2.3. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk İle İlgili Yapılan Çalışmalar	32
2.2.4. Öğrencilerin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Yapısı	38
3. YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41

	Sayfa
3.2. Evren ve Örneklem	41
3.3. Veri Toplama Aracı.....	44
3.4. Veri Toplama Süreci	47
3.5. Verilerin Analizi.....	47
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	49
4.1. Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerinin BİT'e Erişim ve BİT'i Kullanım Durumlarına İlişkin Bulgular.....	49
4.1.1. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin kişisel bilgisayara sahip olma durumunun dağılımı.....	50
4.1.2. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet bağlantısına sahip olma durumunun dağılımı.....	50
4.1.3. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet bağlantısı olan akıllı telefona sahip olma durumunun dağılımı...	51
4.1.4. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete erişimde en çok kullandıkları cihazların dağılımı.....	52
4.1.5. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete öncelikli erişim yerinin dağılımı	53
4.1.6. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet kullanım sıklığının dağılımı.....	54
4.1.7. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete erişim amacının dağılımı.....	55
4.1.8. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin sosyal ağ kullanım sıklığının dağılımı	56
4.1.9. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin bilgisayar ve internet becerilerini geliştirme durumunun dağılımı.....	57
4.1.10. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin web ile internet arasındaki farkı bilme durumunun dağılımı	58
4.2. Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerinin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Yapısının Boyut Ortalamalarına İlişkin Bulgular.....	58

Sayfa

4.3. Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerinin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Yapısının Boyutleri Arasındaki İstatistiksel Bulgular.....	60
4.4. Araştırmanın Çalışma Evreni ile E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Yapısının Boyutları Arasındaki Bağlantıya İlişkin Bulgular	63
4.4.1. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının okullara göre dağılımı	63
4.4.2. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının cinsiyete göre dağılımı	64
4.4.3. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının yaşa göre dağılımı	65
4.4.4. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının sınıf düzeyine göre dağılımı....	65
4.4.5. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının mezun olunan lise türüne göre dağılımı	66
4.5. Katılımcıların BİT’e Erişim ve BİT’i Kullanım Durumları İle E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Yapısının Boyutları Arasındaki Bağlantıya İlişkin Bulgular.....	67
4.5.1. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının kişisel bilgisayara sahip olma durumuna göre dağılımı	67
4.5.2. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internete erişimde kullanılan cihaza göre dağılımı	67
4.5.3. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internet kullanım sıklığına göre dağılımı	68
4.5.4. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internete erişim amacına göre dağılımı	69
4.5.5. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının sosyal ağ kullanım durumuna göre dağılımı	69
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	71
5.1. Sonuç.....	71
5.2. Öneriler	76
5.2.1. Araştırmaya dönük öneriler.....	76
5.2.2. Uygulamaya dönük öneriler	76

Sayfa

KAYNAKLAR.....	79
EKLER	85
Ek 1. Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön lisans Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği	86
ÖZGEÇMİŞ.....	91

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. Evren büyüklüklerinden çekilmesi gereken örneklem büyüklükleri hesaplama formülü	43
Çizelge 3.2. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerine ilişkin örneklem grubunun frekans ve yüzde dağılımları	44
Çizelge 3.3. Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeğinin boyut bazında Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları	46
Çizelge 4.1. Öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu.....	50
Çizelge 4.2. Öğrencilerin internet bağlantısına sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu.....	51
Çizelge 4.3. Öğrencilerin akıllı telefona sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu.....	52
Çizelge 4.4. Öğrencilerin internete erişimde en çok kullandıkları cihaz ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu.....	53
Çizelge 4.5. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete öncelikli erişim yeri frekans ve yüzdesi	54
Çizelge 4.6. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet kullanım sıklığı frekans ve yüzdesi	55
Çizelge 4.7. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete erişim amacı frekans ve yüzdesi.....	55
Çizelge 4.8. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet kullanım sıklığı frekans ve yüzdesi	56
Çizelge 4.9. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin bilgisayar ve internet becerilerini geliştirme durumu frekans ve yüzdesi.....	57
Çizelge 4.10. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin web ile internet arasındaki farkı bilme durumu frekans ve yüzdesi	58
Çizelge 4.11. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutlarının ortalamaları ve standart sapmaları.....	59

Çizelge 4.12. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri	61
Çizelge 4.13. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki spearman sıra farkları ilişki katsayıları	61
Çizelge 4.14. İlişki katsayısının sınıflanması	62
Çizelge 4.15. Öğrencilerin öğrenim görmekte olduğu okul ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu.....	64
Çizelge 4.16. Öğrencilerin cinsiyeti ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu	64
Çizelge 4.17. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının yaşa göre ortalama ve standart sapmaları.....	65
Çizelge 4.18. Öğrencilerin kaçınıcı sınıf olduğu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu	66
Çizelge 4.19. Öğrencilerin mezun olduğu lise türü ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu.....	66
Çizelge 4.20. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının kişisel bilgisayara sahip olma durumuna göre ortalama ve standart sapmaları.....	67
Çizelge 4.21. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internete erişimde kullanılan cihaza göre ortalama ve standart sapmaları.....	68
Çizelge 4.22. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internet kullanım sıklığına göre ortalama ve standart sapmaları.....	68
Çizelge 4.23. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internet kullanım amacına göre ortalama ve standart sapmaları.....	69
Çizelge 4.24. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının sosyal ağ kullanım durumuna göre ortalama ve standart sapmaları.....	70

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. E-öğrenmeye yakın kavramların hiyerarşisi	17
Şekil 2.2. Bir öğrenci e-öğrenmeye hazır bulunuşluk modeli	39
Şekil 2.3. Bir öğrenci e-öğrenmeye hazır bulunuşluk modeli	39

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
BİT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BÖY	Bilgisayar Öz Yeterliği
ÇİÖY	Çevrimiçi İletişim Öz Yeterliği
EÖYM	E-öğrenmeye Yönelik Motivasyon
E-ÖĞRENME	Elektronik Öğrenme
GOP	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
İÖY	İnternet Öz Yeterliği
KKÖ	Kendi Kendine Öğrenme
OMÜ	19 Mayıs Üniversitesi
OUM	Open University Malezya
ÖK	Öğrenen Kontrolü
TAM	Technology Acceptance Model

1. GİRİŞ

Araştırmanın Adı

Mesleki Turizm Eğitiminde Öğrencilerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma

Araştırmanın Problem Durumu

Mesleki ve teknik eğitim, öğreticiye ve öğretim imkânlarına göre öğretim yöntemlerinin uygulanmasına imkân veren ve zaman ve mekân gözetmeksizin öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıracak, yenilikçi öğretim tekniklerinin bulunduğu bir öğretim sistemidir (Orhaner ve Tunç, 2001: 294-295).

Mesleki eğitim içinde yer almakta olan turizm eğitiminin öneminin turizmin gelişmesine paralel olarak artması farklı yöntem ve teknikleri gündeme getirmektedir. Bu yöntem ve tekniklerle mesleki turizm eğitimindeki problemlere çözüm aranmaktadır.

Mesleki turizm eğitiminde e-öğrenme sistemleri hiç denecek kadar az kullanılmaktadır. Ancak turizm eğitimi, e-öğrenme yöntemlerinin kullanılabileceği derslere sahiptir ve bu derslerde uygulanacak e-öğrenme materyalleri, turizm eğitimi müfredatlarında belirtilen çıktıların öğrencilere kazandırılmasında önemli yararlar sağlayabilir.

Mesleki turizm eğitimine dâhil olan öğrenci sayısı ile doğru orantılı artış göstermeyen üniversite ve öğretim elemanı sayısı ile beraber, öğrencilerin eğitim hayatında yaşamış olduğu barınma ve ulaşım gibi temel problemlere de e-öğrenme yönteminin çözüm sağlayacağı düşünülmektedir.

Bununla beraber e-öğrenmenin, aynı anda büyük bir gruba hitap edebileceği, turizm öğretiminde yaşanan nicelik-nitelik sorunlarının çözümüne, turizm öğretiminin profesyonelleşmesine ve sürekliliğine katkı sağlayacağı beklenmektedir. Yukarıda ifade edilen değerlendirmelerin neticesinde yükseköğretim kurumlarında mesleki turizm eğitimi alan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesine ve e-öğrenmenin mesleki turizm eğitimine sağlayacağı yararları gözlemlemeye yönelik aşağıda

belirtilen problem sorularının ışığında bir araştırma yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Problem Cümlesi:

Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencileri e-öğrenmeye hazır mıdır?

Alt Problemler

P1- Öğrencilerin demografik özellikleri ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

P2- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin kişisel bilgisayara sahip olma durumları nasıl dağılmaktadır?

P3- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin evinde internet bağlantısına sahip olma durumları nasıl dağılmaktadır?

P4- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet bağlantısı olan akıllı telefona sahip olma durumları nasıl dağılmaktadır?

P5- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım sıklığı nasıl dağılmaktadır?

P6- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencileri internete erişimde en çok hangi cihazı kullanmaktadırlar?

P7- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete öncelikli erişim yeri nasıl dağılmaktadır?

P8- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet kullanım sıklığı nasıl dağılmaktadır?

P9- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenme sistemlerine hazır bulunuşluk seviyeleri boyutlara göre nasıl dağılmaktadır?

P10- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenme sistemlerine hazır bulunuşluk yapısı boyutlarının ortalamaları nasıl dağılmaktadır?

P11- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenme sistemlerine hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki var mıdır?

P12- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenme sistemlerine hazır bulunuşluk yapısının boyut ortalamaları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık var mıdır?

P13- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenme sistemlerine hazır bulunuşluk yapısının boyut ortalamaları üniversiteye (Amasya, GOP, OMÜ ve Hitit bağlamında) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

P14- Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenme sistemlerine hazır bulunuşluk yapısının boyutları ile internet kullanım amaçları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı ilişki var mıdır?

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın problem cümlelerinden yola çıkılarak kurulan hipotezler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

H1- Öğrencilerin demografik özellikleri ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H1a- Öğrencilerin cinsiyeti ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H1b- Öğrencilerin kaçınıcı sınıf olduğu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H1c- Öğrencilerin öğrenim görmekte olduğu okul ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H1d- Öğrencilerin mezun olduğu lise türü ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H2- Öğrencilerin BİT kullanma durumları ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H2a- Öğrencilerin kişisel bilgisayar kullanması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H2b- Öğrencilerin internet bağlantısına sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H2c- Öğrencilerin akıllı telefona sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H2d- Öğrencilerin internete erişimde en çok kullandıkları cihaz ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H3- E-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmanın Amacı

E-öğrenmeyle ilgili çalışmalar tarandığında yükseköğretim kurumlarında mesleki turizm eğitimi alan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bununla beraber diğer alanlarla ilgili de e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ile ilgili çok az çalışmanın var olduğu ve bu çalışmaların büyük çoğunluğunun da yurtdışında yapıldığı gözükmemektedir.

Türkiye’de yapılmış olan belirli sayıdaki çalışmanın, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının paydaşları üzerine aynı oranda yoğunlaşmadığı görülmüştür. Diğer yandan, bu araştırmaların örneklem grupları nispeten sayıca küçük katılımcılardan oluşmaktadır. Ayrıca yapılan araştırmalar genellikle ölçek uyarlamaya yönelik çalışmalardır. Uyarlanan ölçeğin güvenilirliği ve geçerliği haricinde bir bulgu ortaya koymamaktadırlar. Bu konuda son yapılan çalışmalardan (Demir, 2015) ortaya koymuş olduğu bulgular ve önerilerle diğerler araştırmalardan farklılık göstermektedir. Ancak e-öğrenme yönteminin yaygınlaşması için e-öğrenmeye hazır bulunuşluk hakkında daha geniş içerikli çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Uzaktan eğitim programlarına kayıtlar her geçen yıl artmaktadır (Demir, 2015: 12-13). Fakat Dray vd. (2011: 29-47) uzaktan eğitim ortamlarına kayıtların artmasına rağmen mezuniyet oranlarının aynı hızda artmadığını söylemiştir. Ortaya atılan bu düşünce uzaktan eğitim sistemlerinde öğrenimi bırakma oranlarının yüksek olduğunun bir göstergesidir.

Willging ve Johnson (2004: 105) ise e-öğrenmedeki bu bırakma oranlarının geleneksel yüz yüze öğrenmeden daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Dray vd. (2011: 29-47) e-öğrenmedeki devam eden büyüme ve yüksek bırakma oranları düşünüldüğünde öğrencilerin e- öğrenmeye hazır bulunuşluğunu tespit etmenin gerekli olduğunu belirtmiştir. Kısaca öğrenciler e-öğrenme programlarına başlamakta ama bu programları bitirememektedirler. Bu durumun nedeninin ise öğrencilerin e-öğrenmeye hazır olmamalarının olduğu düşünülmektedir.

Öte yandan, Moftakhari (2013: 1-14) öğreticilerin hazır bulunuşluğunu tespit etmenin e- öğrenmenin başarısını etkileyen en önemli boyutlardan birisi olduğunu belirtmiştir.

Bu yüzden bir e-öğrenme etkinliğine başlamadan önce öğretmenlerin hazır bulunuşluğunu tespit etmek tavsiye edilmektedir (Demir, 2015: 12-13).

Akaslan ve Law (2011b) da öğretmenlerin e- öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyelerini tespit etmenin öneminin altını çizmiştir.

Yukarıda ifade edilenlerin neticesinde bu araştırmanın temel amacı yükseköğretim kurumlarında mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerini İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre TR83 bölgesi olarak adlandırılan Orta Karadeniz Bölgesinde yer alan üniversiteler çerçevesinde belirlemektir.

Araştırmanın Önemi

Türkiye’de ve dünyada hizmet sektörü tarım, sanayi ve diğer sektörlerle oranla daha hızlı gelişmektedir. Hizmet sektörü içinde yer alan turizm sektörü, özellikle gelişmekte olan ülkelerde iş sahası açan bir alan olmasından dolayı en çok önem verilen hizmet kolu konumundadır. Ayrıca turizm sektöründeki istihdam olanakları sadece turistlerin konakladığı işletmelerle sınırlı kalmamaktadır. Aynı zamanda turistik faaliyetlerinin gerçekleştiği destinasyonlardaki yerel halk, esnaflar, taksiciler, hediyelik eşya satan dükkânlar da turizm sektörünün istihdam olanaklarından yararlanmaktadır.

Coğrafi, doğal, folklor, kültürel vb. bakımından birçok zenginliği içerisinde barındıran Türkiye’de işsiz insan sayısının fazla olması, insanları istihdam ederek işsizlik oranını düşürmeye yardımcı olacak turizm sektörüne daha fazla önem verilmesini netice vermektedir. Fakat turizm alanındaki iş görenlerin muhakkak eğitilmiş olması elzemdir. Bu durumdan dolayı turizm eğitimi, mesleki eğitimde önemli bir yere sahiptir.

Turizm işletmeciliği, otel işletmeciliği, konaklama işletmeciliği gibi isimlerle yüksek öğretim kurumlarında eğitim vermekte olan programların amacı; öğrencilere turizmin genel ve temel kavramlarını, turizm ile ilgili gerekli bilimsel altyapıyı ve turizm kurumlarını tanıtarak turizmin ülkenin kalkınması açısından öneminin vurgulanması öğrencilere alternatif ve güncel trend turizm türlerini, turizm alanında çalışan personelin niteliklerini ve sahip olması gereken becerileri öğretmektir (Orhaner ve Tunç, 2001: 295).

Mesleki eğitimde, eğitim ve öğretim tekniklerinin en elverişli şekilde nasıl uygulanması gerektiğini öğrenebilmek için modern hayatın gereksinimlerini ve dünyadaki eğitim-öğretim anlayışında yaşanan gelişmeleri araştırmak ve incelemek elzemdir.

Türkiye’de mesleki eğitimde ders verilecek olan konuların özelliklerine göre öğretim elemanı ve öğretmenler farklı ve çeşitli öğretim yöntemleri kullanmaktadır. Günümüzde öğretim elemanı ya da öğretmenlerin; mesleki eğitim ile diğer eğitim alanlarını ilişkilendirmesi ve modern hayata uygun eğitim becerilerini ve akademik bilgiyi elde ederek bilişim teknolojilerini kullanmaları artık bir zorunluluğa dönüşmüştür (Orhaner ve Tunç, 2001: 295).

Buradan hareketle, mesleki eğitimde güncel gelişmelere bakıldığında öğretim elemanı ya da öğretmenlerin her ders hatta her konu için sadece bir yöntem ve tekniğe bağlı kalmadan farklı ve çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanması ve modern eğitim ekipmanlarından yararlanması gerektiği gözükmemektedir.

Özellikle turizm eğitimi alanı itibariyle teorik derslerden farklı birçok çeşitli uygulamalı dersleri bünyesinde barındıran bir eğitim alanıdır. Bu yüzden e-öğrenme yöntemleri gibi farklı ve güncel eğitim metotlarının kullanılmasının çok önemli olduğu söylenebilir.

Turizm eğitiminde özel öğretim yöntemlerinin seçimi; öğretim elemanı veya öğretmenlerin sektör deneyimine, akademik bilgisine, yeniliklere açık olmasına ve ders donanımları konusundaki imkânlarla bağlıdır. Turizm eğitiminde her konu, doğru ve etkili öğretim yöntemi seçildiğinde mesleki turizm eğitimi alan öğrenci için daha ilgi çekici, eğlenceli ve öğretici olacaktır (Orhaner ve Tunç, 2001: 296).

Son yıllarda süratli bir şekilde gelişen ve değişen turizm sektörü için, turizm eğitimi veren eğitim kurumlarından nicelik ve nitelik olarak gelişmiş ve hayat boyu eğitimi benimsemiş öğrencilerin mezun olması elzemdir.

Ancak turizm eğitimi veren kurumların; öğretim elemanı ve öğretmenlerin nicelik ve nitelik yönünden yetersizliği, coğrafi açıdan dağınıklığı, ders araç-gereçleri, dersane, kütüphane, laboratuvar, spor salonu gibi eğitim ortamlarının fiziksel olanaklarının yetersizliği, idari ve hizmetli personel sayılarındaki yetersizliği, farklı eğitim

programlarının uygulanması, öğrenci sayılarının kapasitesinden fazla olması, vb. problemlerin yaşanması turizm eğitiminin uzaktan eğitim sistemiyle desteklenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Uzaktan eğitim sayesinde turizm alanında çalışanlar zaman ve uzaklık engellerini aşarak bulunduğu yerden uzaktaki bir üniversiteye ulaşabileceklerdir. Bununla beraber çok sayıda çalışanın aynı zaman diliminde kısa bir süre içerisinde eğitilmesi ve mesleki niteliklerinin kazandırılması sağlanabilecek ve turizm alanında çalışanlar, esnek bir çerçeve içerisinde mesleki yükümlülüklerini rahat ve etkili bir şekilde yerine getirebilecekleri düşünülmektedir (Köksalan vd., 2011: 1115-1142).

Bilgisayar ve web tabanlı öğretim, özellikle çalışanlar için iş ve ailelerine ayırdıkları zaman bakımından sağladığı kolaylıklardan dolayı da tercih edilebilir bir sistemdir. Bilhassa bazı çalışanların ailelerinden ayrılmak istememesiyle beraber, mesleki gelişimlerini ilerletmek için bir takım mesleki gelişim programlarına katılmak isteyenler için de önemli bir fırsattır (Köksalan vd., 2011: 1115-1142).

Akdeniz ve Ege sahillerindeki turizm işletmelerinde çalışan iş görenlerin şehir merkezinde çalışanlara göre daha yoğun bir tempoda çalışmaktadırlar. Bu yüzden bu çalışanların vakit yetersizliğinden dolayı mesleki turizm eğitiminde okutulan derslerin yazılı ve basılı kaynaklarına yeteri kadar ulaşamayacakları ve bunun sonucunda da bilgisayar ve web tabanlı öğretim yöntemi kullanılarak sunulan uzaktan eğitim sistemlerine olan taleplerinin artacağı düşünülmektedir (Köksalan vd., 2011: 1115-1142).

Mesleki turizm eğitimi vermekte olan yükseköğretim kurumlarının hâlihazırdaki seviyesi ve dünyanın geri kalan kısmında bu alanda yaşanan gelişmeler dikkate alındığında nitelikli ve alanında deneyimli öğretim elemanlarından destek alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Mesleki turizm eğitimi noktasında gerekli alt yapıya sahip üniversitelerin turizm öğretiminde e-öğrenme sistemlerinin yaygınlaşması adına atacakları adımlarla mesleki turizm eğitiminde önemli bir mesafe kat edileceği düşünülmektedir.

Günümüzde ülkenin farklı bölge ve illerinde çalışan veya okuyan turizm iş görenleri veya öğrencilerinin lisansüstü, lisans ve ön lisans öğretimlerinde bilgisayar ve web tabanlı öğretimin verilmesi zorunlu bir hale ulaşmıştır. Bununla beraber bilgisayar ve web tabanlı

öğretimin turizm programlarının herhangi bir mekânsal kısıtlama olmadan öğretim görmek isteyen her bireye istenilen yerde eğitim fırsatı verebilme imkânının olduğu düşünülmektedir. bilgisayar ve web tabanlı öğretimin turizm eğitiminde yaşanan nicelik-nitelik problemlerinin çözümüne, turizm eğitiminin sürekli ve profesyonel bir şekilde katkılar sağlayacağı düşünülmektedir (Olca vd., 2011: 1115-1142).

E-öğrenmenin Türkiye'deki turizm eğitimi veren kurumlarda uygulanmasıyla birlikte eğitimin kurumlarına ve turizm sektörüne sağlayabileceği düşünülen yararları şunlardır (Çakırer, 2002: 210-211):

- E-öğrenmeyle beraber turizm alanında öğrenmenin kalitesinin artırılarak turizm sektöründeki işletmelerin kalitesi de yükselecektir.
- E-öğrenmeyle beraber eğitim kurumları ile turizm sektörü arasında işbirliği gelişecektir.
- E-öğrenmenin turizm alanında uygulanmasıyla turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerle eğitim kurumları arasında bir bütünleşme sağlanacağı gibi, turizm eğitimi veren eğitim kurumlarının dünyada faaliyet gösteren diğer turizm eğitim kurumlarıyla da bütünleşmesi mümkün olacaktır.
- E-öğrenme, klasik öğretmen merkezli eğitim yönteminden, öğrencinin merkezde olduğu, öğrenci ve öğretmenin etkileşim içerisinde olduğu modern bir eğitim yöntemine geçişi hızlandıracaktır.
- E-öğrenmenin yaygınlaşarak modern bilgilerle donatılan iş görenlerin turizm sektöründe çalışmaya başlaması ülkemizdeki turizm sektöründeki hizmet kalitesini arttıracaktır.

Mesleki turizm eğitiminde e-öğrenme yöntemleri ile yapılan öğretimde hazırlanacak olan ders materyallerinin öğrenme etkinliklerinin neredeyse tamamı görerek ve yaparak gerçekleştirileceğinden dolayı daha kapsayıcı nitelikli olması gerekmektedir. Uygulamaya dönük ders konularının işlendiği sırada, sunum ile bilgi aktarımından ziyade görsele dayalı bir anlatım metodu kullanılmalıdır.

Öte yandan, öğrencinin derste anlatılan konularla ilgili görselleri görmesinin yanı sıra, görmüş olduklarının da ne ifade ettiğini anlayabilme becerisini kazanabilmelidir. Video gibi sesli anlatımı da içerisinde barındıran gösterimlerde öğrenciler görmüş olduklarının ne

ifade ettiğini sadece duyarak kavrayabilir. Bu durumun böyle olması sesle görüntünün beraber etkili ve öğretici bir şekilde kullanılması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Mesleki turizm eğitiminde ses ve görüntünün birlikte kullanılması etkili ve kalıcı bir öğretimin gerçekleşmesi adına büyük önem arz etmektedir. Bu önem doğrultusunda bilgisayar ve web tabanlı öğretimin kullanılacağı mesleki turizm eğitiminde bilişim teknolojileri araçlarından yararlanılması gerekmektedir (Köksalan vd., 2011: 1115-1142).

Yüksek öğretim kurumları incelendiğinde turizm eğitimi uygulamaya dayalı bir alan olduğundan e-öğrenme sistemlerinin kullanılmadığı görülmektedir. Ancak gelişen teknolojiyle beraber dijital ortamın etkin kullanımıyla mesleki turizm eğitime yönelik e-öğrenme ortamlarının oluşturulabileceği düşünülmektedir. Sanal ortamı oldukça yoğun kullanan öğrencilerin profili göz önünde bulundurulduğunda bu bir zorunluluk haline dönüşebilir.

Bu araştırmanın sonucunda ulaşılması beklenen turizm eğitimi alan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri ile ilgili bulgular, yüksek öğretim kurumlarının karar mercilerine e-öğrenmenin mesleki turizm eğitiminde nasıl uygulanması gerektiğiyle ilgili önemli bir kaynak teşkil edebilir.

Araştırmanın Varsayımları

Araştırmalarda kanıtlanmasına gerek görülmeden doğru olarak nitelendirilen ve varsayım olarak tanımlanan bazı kabuller bulunabilir (Karasar, 2012, 71). Bu araştırma için kabul edilen varsayımlar aşağıda belirtilmiştir.

Araştırmada kullanılacak ölçekler, araştırmanın amacına uygun ve geçerlidir. Bu varsayımın desteklenmesi için araştırmada daha önce farklı araştırmacılar tarafından çeşitli örneklem grupları üzerinde denenmiş, güvenilirlik ve geçerlikleri test edilmiş ölçeklerden yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılacak istatistiksel yöntem ve tekniklerin toplanan verilerin analizi için uygun olduğu varsayılmıştır.

Seçilen örneklem grubunun, araştırmaya veri sağlamada ve evreni temsil etmede yeterli olduğu varsayılmıştır. Veri kaynağı olarak kullanılan anket formunun ve e-öğrenme hazır

bulunuşluk ölçeğinin katılımcılar tarafından samimi ve doğru cevaplandırıldığı varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmalarda çeşitli nedenlerle yapılması mümkün olmayan bazı sınırlılıklar bulunabilmektedir. Bu sınırlılıklar bazen araştırmacının kontrol ve etki alanının dışında olabileceği gibi bazen de fayda-maliyet açısından uygun olmadığından dolayı ortaya çıkmaktadır (Karasar, 2012: 73). Bu çalışmada da bazı sınırlılıklar mevcuttur.

Çalışmanın bulguları 2017-2018 eğitim öğretim yılının bahar döneminde TR83 bölgesinde bulunan Amasya Üniversitesi Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri, 19 Mayıs Üniversitesi Samsun Meslek Yüksek Okulu Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri, Çorum Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri bölümlerinin aktif öğrencilerinden toplanan veriler ile sınırlıdır.

Tanımlar

E-öğrenme: E-öğrenme üzerine daha önce yapılan çalışmalarda e-öğrenmenin çeşitli tanımlamaları yapılmıştır. E-öğrenme herhangi bir zaman ya da mekânda elektronik teknoloji ile sağlanan öğretim içeriği ya da öğrenme deneyimleri olarak tanımlanmaktadır (Commission on Technology and Adult Learning, 2001: 4).

Eşzamanlı Öğrenme: Eşzamanlı öğrenme hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin öğretim sırasında farklı yerlerde aynı anda bulunduğu bir öğrenme ortamıdır (Maglogiannis ve Karpouzis, 2007: 1951).

Eşzamansız Öğrenme: Eşzamansız öğrenme insanların istenildiği zamanda ve istenildiği yerde öğrenmelerini sağlayan bilgisayar tabanlı eğitimin Web tabanlı sürümüdür (Maglogiannis ve Karpouzis, 2007: 1951).

Harmanlanmış Öğrenme: Harmanlanmış öğrenme, sınıf ortamında yüz yüze öğrenme ve uzaktan eğitimin çeşitli modellerini birleştiren ve teknolojinin bütün çeşitlerinden yararlanan bir öğrenme yaklaşımıdır (Usta, 2007: 28).

E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk: Borotis ve Poulymenakou (2004: 1623) e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu, bazı öğrenme deneyimi veya eylemleri edinmek için kullanıcıların zihinsel ve fiziksel hazırlığı olarak tanımlar.

Öz yeterlilik (Self-efficacy): Bireyin belli bir performansı göstermek amacıyla gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin algısıdır (Bandura, 1977).

Bilgisayar öz yeterliği (Computer Self-efficacy): Bilgisayar kullanıcılarının bilgisayarın temel programlarını kullanmaya yönelik kendi yeteneklerine güvenleri olarak tanımlanabilir.

İnternet öz yeterliği (Internet self-efficacy): İnternet kullanıcılarının internet kullanırken kendi internet kullanma becerilerine duydukları güvendir (Hung vd., 2010).

Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği (Online learning communication self-efficacy): Bireyin e-öğrenme ortamlarına özgü iletişim dili ve kültürünü ne kadar anladığına ve bu ortamlarda kendisini ne kadar iyi ifade edebildiğine yönelik algısıdır.

Kendi kendine öğrenme (Self-directed learning): “Bireylerin, öğrenme ihtiyaçlarının tespit etmede, öğrenme amaçlarını belirlemede, uygun öğrenme stratejilerini seçme ve uygulamada ve öğrenme sonuçlarını değerlendirmede başkalarının yardımı ile veya yardımı olmadan inisiyatif aldıkları bir süreçtir. “ (Knowles, 1975; Akt. O’Shea, 2003).

Öğrenen kontrolü (Learner control): Geniş anlamda, bireyin kendi öğrenme tecrübesi ve sürecini yönlendirme derecesidir (Shyu ve Brown, 1992).

Motivasyon (Motivation): İnsanları belli bir şeyi yapmaya iten, insanlara güç veren ve insanların içinde oluşan fiziksel, bilişsel ve duyuşsal bileşenlere sahip olan bir güçlenme durumudur (Fidan, 1985).

E-öğrenmeye Yönelik Motivasyon (Motivation towards e-learning): Motivasyonun tanımına paralel olarak, insanları e-öğrenmeye yönelik bir şeyler yapmaya iten, insanın içinde oluşan fiziksel, bilişsel ve duyuşsal bileşenleri olan bir güçlenme durumu olarak tanımlanmaktadır (Fidan, 1985).

BİT kullanımı öz-yeterliği (ICT usage self-efficacy): Bireylerin bilgisayar ve internet gibi BİT ürünlerini kullanmada kendilerine duydukları güveni ifade etmektedir (Demir,2015: 17).

E-öğrenmede kendine güven (Self-confidence in e-learning): Bireylerin e-öğrenme hakkında yasal konular gibi temel bilgilere ve içerik yönetim yazılımlarını kullanabilmek gibi temel becerilere sahip olduğuna dair algılarıdır (Demir, 2015: 17).

E-öğrenmeye yönelik tutum (Attitude towards e-learning): Bireylerin e-öğrenmeye yönelik yarar ve kullanım kolaylığı algılarının olması, e-öğrenmeyi olumlu veya olumsuz duygular ile ilişkilendirmeleri ve e-öğrenmeyi kullanma veya kullanmamaya yönelik bir niyetinin olmasını ifade eder (Demir, 2015: 17).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Teknoloji, geçmiş yıllardan beri farklı farklı alanlarda birçok amaç doğrultusunda kullanılmaktadır. Teknolojinin en çok kullanıldığı alanlardan biri de eğitim alanıdır. Teknolojik araçlar geliştikçe bu gelişmeyle doğru orantılı bir şekilde eğitim faaliyetlerinin uygulanmasında da değişimler yaşanarak öğrencilerin kendi kendine öğrenmesi fikri ön plana çıkmıştır. Öğretim faaliyetleri öğretmen ya da öğretim elemanlarının merkezde olmadığı mekânsal kayıt olmaksızın sürdürülebilir bir dönüşmüştür (Tuncer ve Taşpınar, 2007: 113).

Eğitim ihtiyacı hem toplumsal hem de bireysel gereksinimlerin esasını oluşturmaktadır. Yeryüzünde yaşamlarını sürdürmekte olan her toplum, gelenekleri ve hedefleri doğrultusunda istenilen niteliklerdeki bireyleri yetiştirmeyi amaçlamaktadırlar. Toplumlarda yaşayan bireyler de toplumlarının bu isteklerini karşılama dürtüsüyle kendilerini yenedünyanın beklentilerine uygun bir şekilde geliştirmeye ve yetiştirmeye çalışmaktadır. Bu değişim ve gelişim toplumların öğretim ve eğitim programlarını yeniden gözden geçirerek yapılandırmasıyla mümkün olabilmektedir. Toplumlar aşağıda sıralanan problemlerden dolayı eğitim ve öğretim alanında yeniden yapılanma sürecine gitmektedirler (Kaya, 2002: 8).

- Büyük öğrenci kitlelerine öğretim hizmetinin aynı anda verilmesi gerektiğinden kaynaklanan zorunluluk,
- Öğrenim görenlerin bireysel farklılıklarının öğretim sürecinde dikkate alınmaması,
- Öğrenim görmekte olan bireylerin hangi bilgiye ne kadar ihtiyaç duyduklarının tespit edilememesi,
- Öğrenim görmekte olan bireylerin ihtiyaç duyduğu akademik bilginin uygun teknik ve yöntemlerle sunumunun yapılamaması,
- Öğrenim sürecinde gerekli bilgilerin alıcılara aktarılmasının çok uzun zaman alması.

Bilişim teknolojilerinin günlük yaşantıda en yüksek seviyede yer tuttuğu bu yüzyılda öğretim ve eğitim kavramları, yaşamın her alanında ve her evresinde her an yerini almaktadır. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin süreci kreşlerle başlayarak üniversite öğrenimi sonrasında iş hayatındaki hizmet içi eğitimlere kadar uzanmaktadır. Bilişim

teknolojileri çağında teknolojik gelişmeleri takip etmek ve ayak uydurmak için devamlı öğretim ve eğitimle toplumdaki bireylerin kendi kendilerini geliştirmeleri ve yenilemeleri elzem olmuştur (Arıcı ve Yekta, 2005: 145).

İnsanların bilimsel ve teknolojik anlamda kaydettiği ilerlemeyle beraber, doğaya ve çevreye hâkim olma, onları anlama ve yönlendirme uğraşları tarihten günümüze dek süregelmektedir. Teknoloji ve bilim alanlarındaki hayret verici gelişim ve değişimler toplumları mecburi bir gizli ve devasa bir yarışın içerisine sokmaktadır. Neredeyse bütün toplumlar ellerindeki birikim ve kaynaklarını var olduğunca değerlendirerek bünyesinde barındırdığı bireyleri ileri düzeyde teknolojik araç gereçlerden yararlandırarak maksimum araştırma ve bilgi edinme seviyesine ulaştırmayı amaçlamaktadır. Yeryüzünde kuşkusuz var olan bu yarış en uç noktada sürdürmede toplumların en önemli kilometre taşı eğitim olarak kabul edilmektedir.

Yeryüzündeki bütün toplumlar bilge toplum seviyesine ulaşma, diğer toplumlara karşı üstünlük kurma ve elde edilen bu üstünlüğü koruma yarışında eğitim öğretim sistem ve yöntemlerinden önemli derecede yararlanarak gelişim hızlarını arttırmaya çalışmışlardır. Toplumların bu tür yarışın içerisinde eğitime bu kadar önem vermelerinin sebebi, bilim ve teknoloji alanlarındaki gelişme araştırma ile ve bu araştırmaların yapıp ortaya konması ise nitelikli ve yetkin insan gücü ile mümkün olması söylenebilir. Yukarıda belirtilen nitelik ve yetkinliklerde insan topluluğunu vücuda getirmek ise ancak ve ancak eğitimle olabilir (Öz ve Yüksel,2007: 168).

Dünyadaki bütün insanların birbirine ulaşarak etkileşim halinde olmasını sağlayan bilgisayar ve web tabanlı sosyal ağlar sayesinde bütün dünya küreselleşerek adeta büyük bir köy haline gelmiştir. İnsanlar tarafından üretilen ve işlenen bilgilerin bilgisayar ve web ortamlarında saklanıp bu bilgilerin kısa bir süre içerisinde erişime sunulması artık inanılmaz derecede kolaylaşmıştır. Bu doğrultuda bilişim teknolojilerinin sunmuş olduğu imkânlardan faydalanmasını bilen, ham ya da işlenmiş bilgiye nasıl ulaşabileceğini öğrenmiş, eriştiği bilgileri kullanabilen ve toplumun ihtiyacı olan bilgiyi üretebilen bireylerin yetiştirilmesi ihtiyacı, eğitim ve öğretim alanlarında bilişim teknolojilerinin kullanılmasını zorunlu kılmıştır (Arıcı ve Dalkılıç, 2006: 421).

Modern hayatın bireylerden, bilimsel ve çağdaş araştırma metotlarına önem verme, bireysel ve bağımsız öğrenme fırsatlarını değerlendirme, toplumsal değerlere ve yaşama uyumlu olma, kişisel gelişimine dikkat etme, toplumsal hedeflere yönelme ve toplumun her kesimine hizmetler götürebilme gibi beklentileri bulunmaktadır.

Bu beklentiler beraberinde modern ve çağdaş eğitim yöntemlerinde bilgisayar ve web tabanlı öğrenme sistemlerini de elzem hale getirmektedir. Ortaya çıkan bu zorunluluk ise eğitime teknolojik ve bilimsel bir kimlik kazandırma eğilimini meydana çıkarmaktadır. Çünkü çağdaş ve modern eğitim öğretim stratejisi, örgütsel yapısı program ve planlarıyla bilimsel temellere dayandırılmadığı ve uygulamalarda da bilişim teknolojilerinin olanaklardan yararlanılmadığı müddetçe günümüzün bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarına yanıt veremeyecektir (Numanoğlu, 1993: 219-220).

Zamanın ilerlemesiyle modern çağın getirmiş olduğu gereksinimler doğrultusunda, bireylerin olduğundan daha fazla bilgili ve donanımlı olmaya sürüklenmektedir. Modern çağın gerektirdiği eğitimi almış, çalışma hayatı içerisinde karşılaşmış olduğu problemlere akılcı ve etkili çözümler üretebilen, modern hayatın sektörel, teknik ve mesleki değişim ve gelişimlerini dikkatli bir şekilde takip eden yetkin bireyler hem toplumların hem de toplum hayatında yer alan mekanizmaların gelişimi noktasından ön plana çıkan bireyler olacaklardır.

Gelişen ve değişen eğitim öğretim mantalitesi, mesleki açıdan kabiliyet ve yetkinlikleri bir adım öne çıkarmaktadır. Bu yüzden yaşam boyu eğitim ya da sürekli eğitim ile mesleki eğitim kavramları modern çağın eğitim alanındaki temel kavramları içerisinde yerini almış bulunmaktadır (Öncüer, 2006: 58-59).

2.1. E-Öğrenme

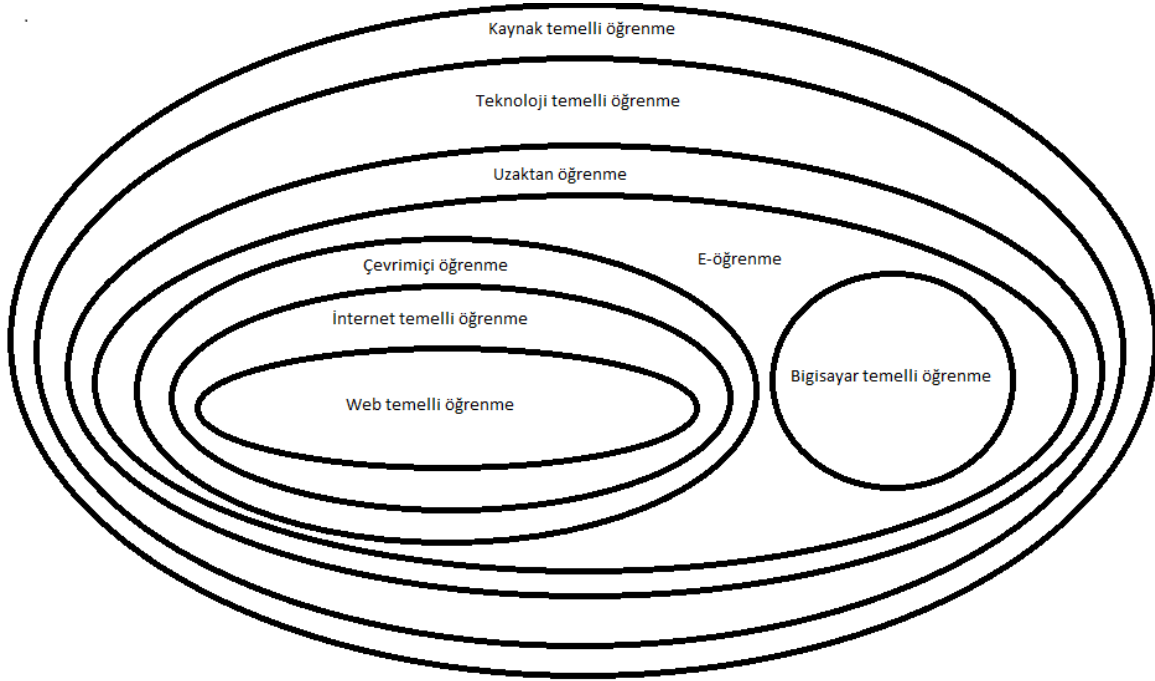
E-öğrenme, internet/intranet veya bir bilgisayar ağı bulunan platform üzerinde sunulan, web tabanlı bir eğitim sistemidir. E-öğrenme, zaman ve mekândan bağımsız, öğrenci merkezli, öğretmen ve öğrencinin aynı ortamda bulunma zorunluluğunun olmadığı bir eğitim ortamı sunmaktadır (Aytaç, 2003: 45).

Duran vd. (2006)' e göre e-öğrenme, internet veya intranet teknolojileri kullanılarak, “nerede, ne zaman ve ne istersen öğren “ yaklaşımıyla, eğitmenin ve öğrencinin fiziksel olarak aynı ortamda bulunmadığı bir eğitim tekniğidir. Bu teknik, örgün eğitime bir alternatif olarak değil, destekleyici bir unsur olarak görülmelidir. Geleneksel sınıf ortamında gerçekleştirilemeyen etkinlikler, e-öğrenim ile gerçekleştirilerek, verilen eğitim pekiştirilmelidir. E-öğrenim’de görsel nesneler kullanılarak ve oyun oynanarak eğitim kalıcı hale getirilir. Ayrıca eğitim süresinde de %50'lere varan düşüşler gözlemlenmektedir.

E-öğrenme, bilginin elektronik araçlarla dağıtılması, kullanılması ve edinilmesidir. Bahsedilen teknolojik araçlar, günümüzde ağlar ve bilgisayarlar olarak algılanırken, gelecekte kablosuz sistemler, uydular ve hücresel telefonlar haline gelecektir. E-öğrenme, sadece okulları değil kariyer geliştirme eğitimini de içermekte, iş hayatının her alanına uygulanabilmesiyle de önemli bir avantaj yaratmaktadır (Harun, 2002: 304).

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte son birkaç on yılda uzaktan eğitime benzer pek çok kavram ortaya çıkmıştır. Anohina (2005) bu kavramların hiyerarşik ilişkilerinin ortaya koyulması gerektiğini belirtmiştir. Bu kavramlar arasında en çok kullanılanlar: uzaktan eğitim, web-tabanlı öğrenme, çevrimiçi öğrenme ve e-öğrenmedir.

Anohina (2005) e-öğrenmenin; uzaktan eğitim, teknoloji tabanlı öğrenme ve kaynak tabanlı öğrenmenin bir alt kümesi olduğunu belirtmiştir. Anohina'ya göre e-öğrenme; internet tabanlı öğrenme, web tabanlı öğrenme ve çevrimiçi öğrenmeyi kapsar. Anohina'nın e-öğrenmeye benzer kavramların hiyerarşisini özetlediği şekil aşağıda verilmiştir (Bkz. Şekil 2.1).

Şekil 2.1. E-öğrenmeye yakın kavramların hiyerarşisi (Anohina, 2005)

E-öğrenme üzerine daha önce yapılan çalışmalarda e-öğrenmenin çeşitli tanımlamaları yapılmıştır. E-öğrenme herhangi bir zaman ya da mekânda elektronik teknoloji ile sağlanan öğretim içeriği ya da öğrenme deneyimleri olarak tanımlanmaktadır (Commission on Technology and Adult Learning, 2001: 4). Holsapple ve Lee-Post'a göre (2006: .68) e-öğrenme, “öğrenme sürecini uzatma veya öğretim materyallerini internet, intranet / extranet, ses, video, uydu yayını, interaktif TV ve CD-ROM ile öğrenciye ulaştırmaktır”. Huei (2003), e-öğrenmenin teknolojinin geleneksel sınıf dersini online ders haline getirmesiyle ortaya çıkan bir ürün olduğunu belirtmiştir.

Condie ve Livingston (2007: 340), e-öğrenmenin “dijital kaynaklardan ve öğrenme teknolojilerinin sınıfta etkin bir şekilde kullanılmasından, evde veya başka yerlerde bireysel erişim yoluyla sağlanan kişisel bir öğrenme deneyimine kadar bir dizi etkinlik” olduğunu belirtmiştir. ABD Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Araştırma ve Geliştirme Ofisi (1989), e-öğrenmeyi öğrencilerin uzaktan eğitim hizmeti almalarını sağlayan telekomünikasyon ve elektronik cihazların kullanılması olarak tanımlar. Nicholson (2007), e-öğrenmenin yerel ve uzaktaki çeşitli topluluklarla, özelleştirilmiş, genellikle interaktif öğrenme materyalleri ve programları sunmak için İnternet'i kullanan yeni bir öğrenme şekli olduğunu eklemiştir.

2.1.1. E-Öğrenme Çeşitleri

E-öğrenme türleri farklı şekillerde kategorize edilebilir (CERT -TATA, 2004: 2-5; Fallon ve Brown, 1955: 4-5);

Kategorizasyonun birinci seviyesi öğrenme sürecinde kullanılan teknolojiye dayanmaktadır. Bir e-öğrenme sürecinde kullanılacak teknoloji / medya şunları içerir:

Televizyon: Televizyon, video konferans olarak bilinen ve sanal bir sınıf ortamı oluşturmak için iki yönlü video teknolojisinin kullanılmasını gerektiren bir e-öğrenme kursunun sunumu için kullanılabilir. Bu yöntem sınıf dersine en yakın yaklaşımdır, ancak diğer öğretim seçeneklerine kıyasla pahalı bir alternatif olabilir. Ayrıca herhangi bir zamanda ya da herhangi bir yerde bulunma gerekliliği video konferansla birlikte ortadan kalkar.

Kompakt diskler: Öğretim içeriği CD'de teslim edilmektedir. CD odaklı ders, öğrencilerin dersin çeşitli bölümleri arasında hızlı bir geçiş sağlayabilmeleri için dersin öğretim içeriğini oluşturan tüm dosyaları CD'ye kopyalayarak bağımsız bir birim haline getirilebilir. CD tabanlı bir ders verirken ele alınması gereken çok az uyumluluk sorunu vardır ve gerekli ek yazılım CD'ye kopyalanabilir. E-Öğrenim sunmak için CD tabanlı yaklaşımı kullanmanın bazı dezavantajları vardır. CD'deki öğretim içeriği kopya korumalı olamaz ve öğrencilerin kurstaki ilerlemesi izlenemez veya CD içeriği kolayca güncellenemez.

İnternet: Öğrenme İnternet'te özel bir İnternet'te veya extranet'te bir Web tarayıcısı aracılığıyla gerçekleştirilir. Çoğu insanın, e-öğrenmeyi düşündükleri zaman akılda bulundurduğu bu öğrenim şeklidir. Bu yöntemle ders ekranlarına güvenli bir şekilde erişilebilir, öğrencilerin ilerlemesini takip edilebilir, dersi kolaylıkla güncellenebilir ve öğretim içeriğini tekrar kullanılabilir. Fakat bazı dezavantajlar vardır. Bunlar; kursa erişim hızı kullanılan internet türüne bağlıdır, her sayfanın içeriği görüntülenmeden önce indirilmelidir, zengin multimedia özellikleri farklı Web tarayıcıları kullanılması gerektiği için önerilmez ve uyumluluk konularındaki durumların ders geliştirilirken göz önünde bulundurulması gerekir.

İkinci sınıflandırma eğitmen ve öğrenci arasındaki uyumluluk derecesine bağlıdır:

Eğitmenler ve bireysel öğrenciler eşzamanlı (senkron) ya da eşzamansız (asenkron) iletişim kanalları vasıtasıyla birbirleriyle verimli ve etkin bir şekilde etkileşim kurabilir (Chan ve Ngai 2007; Sharma ve Mishra, 2007: 184).

Eşzamanlı: Eşzamanlı öğrenme hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin öğretim sırasında farklı yerlerde aynı anda bulunduğu bir öğrenme ortamıdır (Maglogiannis ve Karpouzis, 2007: 1951). Welsh ve ark. (2003: 246) senkron sistemlerin her iki tarafın aynı anda bilgisayarlarının önünde olmasını gerektirdiğini belirtmektedir. Senkronize e-öğrenme, katılımcıların birbirleriyle etkileşime girmesine ve gerçek zamanlı olarak yanıt vermelerine olanak tanıyan, neredeyse hiç zaman geçirmeksizin iki yönlü bir iletişimle İnternet teknolojilerini kullanan bir sınıf dersini ortaya koyan öğrenme modelini kullanır. Eşzamanlı konsept sohbet odalarını, planlanan etkinlik görüşmelerini ve katılımcıların gerçek zamanlı olarak yorum yapmalarını ve cevap yazmalarını sağlayan anlık mesajlaşma uygulamalarını (Skype, Yahoo Messenger, MSN gibi) kullanmayı içerir (Fallon ve Brown, 1955: 5).

Eşzamansız: Çoğu e-öğrenme kurumu genellikle asenkronudur (eşzamansız) (Welsh ve diğerleri, 2003: 246). Eşzamansız öğrenme insanların istenildiği zamanda ve istenildiği yerde öğrenmelerini sağlayan bilgisayar tabanlı eğitimin Web tabanlı sürümüdür, bu nedenle öğrenciler ve öğretmenler öğretim ya da öğrenme süreçlerinde kişiden kişiye eşzamanlı etkileşim içerisinde değildirler (Maglogiannis ve Karpouzis, 2007: 1951).

Bu durumda önceden kaydedilmiş öğrenme materyalleri veya dersleri bir Web sunucusundan servis edilir. İsteğe bağlı olarak açık bir ağ, özel intranetler veya evde bilgisayar tabanlı çalışma uygulamaları vasıtasıyla öğrenciye teslim edilir ve çevrimiçi ortamda mesaj olarak iletilir. Öğrenciler dersleri kendi hızlarında ve haftada 7 gün 24 saat (7/24) alabilirler (Fallon ve Brown, 1955).

Etkileşim belli bir süre boyunca gerçekleşir ve genellikle tartışma grupları biçimindedir. Katılımcılar bir tartışma grubuna mesaj gönderebilirler. Diğerleri ertesi gün, haftalarca sonra veya aynı anda cevap verebilir ve izinlerin ayarlanmasıyla öğrenciler, internet'e veya bir kurumun intranetine bağlı herhangi bir iş istasyonundan erişilebilir. Ders yazılımı metin, hareketsiz görüntüler, animasyonlar, ses veya filmlerin herhangi bir

kombinasyonundan oluşabilir. Bu tür sistemler, öğrencilere atanmış derslerine kişiselleştirilmiş bir menü aracılığıyla erişmelerini sağlar ve bu derslerde öğrencinin ilerleme düzeyini izler ve kaydeder (Fallon ve Brown, 1955).

Harmanlanmış öğrenme: Bazen tek bir ders türü öğrenimin başarıyla verilmesi için kritik olabilecek tüm gereksinimleri karşılamaz. Bu durumda farklı ders türlerinin bazı özelliklerini birleştirerek harmanlanmış bir sistem geliştirilebilir. Harmanlanmış öğrenme, sınıf ortamında yüz yüze öğrenme ve uzaktan eğitimin çeşitli modellerini birleştiren ve teknolojinin bütün çeşitlerinden yararlanan bir öğrenme yaklaşımıdır (Usta, 2007: 28).

Harmanlanmış öğrenme eş zamansız ve eşzamanlı araçları birleştirir ve teknoloji ile sınıf bazlı öğrenme kombinasyonunu kullanır. Harmanlanmış öğrenme çok popüler bir eğitim biçimi haline gelmektedir (Welsh ve diğerleri, 2003: 247). Online kurslara tamamen uyum sağlayamayan öğrencileri hedeflemektedir çünkü harmanlanmış öğrenme öğrencilere ve öğretmenlere çevrimiçi derslerin avantaj ve kolaylıklarını sağlamasının yanında geleneksel yüz yüze yöntemi de kullanmaktadır.

Condie ve Livingston (2007: 344), harmanlanmış öğrenmenin geleneksel öğretim metodunun yerine geçmek yerine öğrenmeyi tamamlamak üzere tasarlandığını belirtmektedir. Bilgisayar tabanlı eğitim yaklaşımının etkileşim düzeyinin yüksekliği nedeniyle ve değerlendirmelerin bütünlüğünü korumak için Internet üzerinden Web tabanlı eğitim yaklaşımı kullanılabilir. Ayrıca, öğrencilere öğretmenleriyle etkileşim kurma ve sorularını çözme fırsatı vermek için birkaç sınıf oturumu eklenebilir. Öğrencilerin sınıf oturumları için aynı yerde fiziksel olarak bulunmaları uygun değilse, sanal konferans sanal bir sınıf oluşturmak için kullanılabilir. Genellikle eğitimciler harmanlanmış öğrenme hakkında konuştuklarında, geleneksel öğrenme ile e-öğrenmenin çeşitli biçimlerinin bir kombinasyonuna başvurmaya eğilim gösterirler.

Welsh ve ark. (2003: 247), büyük oranda bilgi içerdiği için öğrencilerin sınıf temelli eğitimde şaşkına dönebileceğini ve bu durumun eğitimi verimsiz hale getirdiğini ifade etmektedir. Bu yüzden derslerin verilmesi çeşitli yollarla yapılabildiğinden, harmanlanmış öğrenme bu sorunun üstesinden gelmek için kullanılabilir. Bilgiler daha uzun süre muhafaza edilebilir ve öğrenciler ihtiyaç duydukları bilgiyi çeşitli yöntemlerle edinebilir ve en uygun olanlarını seçebilirler.

2.1.2. E-Öğrenmenin Faydaları

E-öğrenme, geleneksel öğrenme ile kıyaslandığında birçok avantaja sahiptir. Mishra'nın belirttiği gibi (2007: 1) e-öğrenme eğitim süreçlerinde sağladığı olumlu etkiler ve avantajlar nedeniyle eğitimciler arasında popülerlik kazanmıştır. Aydın ve Taşçı'ya göre (2005: 244) e-öğrenme organizasyonları git gide gelişmektedir. Haney (2002) e-öğrenmenin öğretim tasarımcıları, insan performansı teknologları, eğitmenler ve insan kaynakları uzmanlarının yanı sıra son kullanıcısı olan öğrenciler için de yaygınlaştığını belirtmiştir. Welsh ve ark. (2003: 248) internet üzerinden birden fazla yerde eğitim alınabilmesini sağladığı için e-öğrenmenin organizasyonel eğitimde kullanıldığını da eklemiştir.

Eğitimde e-öğrenmenin kullanılmasının çeşitli sebepleri vardır.

Maliyet etkinliği: E-öğrenmeyi kabul etmede tek etkili boyut herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerde eğitim yoluyla maliyeti düşürmektir (Moftakhari, 2013: 14). Welsh ve ark. (2003: 248) maliyet tasarrufunun seyahat masraflarının azaltılması, kaybedilen zaman ve azaltılmış sınıf tahsis ile ilgili olduğunu göstermektedir. Ayrıca eğitim dokümanları, toplantı salonu rezervasyonuna, seyahat rezervasyonlarını yapmaya ve çok sayıda eğitmen ve stajyer için konaklama sağlamaya gerek duymadan tüm organizasyona dağıtılabilir.

Kullanılabilirlik ve esneklik: E-öğrenme öğrencilerin hem kurum içi hem de dışı eğitim kaynaklarına dünya çapında ve anında erişmesini sağlar (Sharma ve Mishra, 2007: 1; Wild, Griyse, ve Downing, 2002: 373). E-öğrenme esnekliği kolaylaştıran ve öğrencilerin evden, işyerinden veya herhangi bir yerden istediği zaman eğitime katılmalarını ve tamamlamalarını sağlayan güçlü araçlar sunan tam zamanlı bir eğitim sistemidir (Hefzallah 1999: 45).

Bilgiyi İletme süresinin kısaltılması: E-öğrenme, örgütlerin aynı anda dağınık alanlardaki çok sayıda öğrenci için eğitim ve bilgi paylaşımı sağlamasına olanak tanır (Chan ve Ngai, 2007: 290; Stokes ve ark., 2004: 192; Welsh ve ark. 2003: 248). E-öğrenme yurt dışında çok sayıda öğrenciye hizmet etme kabiliyetine sahiptir ve belirli bir yerde ve zamanda yalnızca sınırlı sayıda öğrenci yetiştiren geleneksel öğrenme yöntemlerine kıyasla iletim sürecini azaltır. İçerik elektronik ortamda iletildiğinden, materyallerin geleneksel sınıf ortamında verilmesiyle kıyaslandığında materyalleri oluşturmak, güncellemek ve gözden

geçirmek daha hızlı olabilir. Bu, e-öğrenmenin, öğrenme içeriğinin hızla değiştiği durumlarda ve birincil hedef bilginin hızlı ve etkin bir şekilde dağıtılması olduğunda uygun bir alternatif olabileceği anlamına gelir (Urdan ve Weggen, 2000: 6).

Başvuru ve katılım: Blackboard, Centra, Wimba gibi e-öğrenme araçlarının çoğu öğrencinin motivasyonunu ve işbirliğini teşvik eder, ekip çalışması ve bağımsız düşünebilme becerisini geliştirir ve öğrencinin çevrimiçi eğitim ortamlarında kalmasını sağlar. E-öğrenme tasarımcıların çevrimiçi simülasyon araçları ve hareketli öğrenme nesneleri aracılığıyla kaliteli öğrenme materyalleri hazırlamasını sağlar ve böylece öğrencilerin daha fazla ilgisini çeker. E-öğrenme aynı zamanda bilginin köprü-metni temelli sunumu yoluyla öğrenen üzerinde kontrolünü artırır ve uluslararası, kültürler arası ve işbirliğine dayalı öğrenme için fırsatlar yaratır (Sharma ve Mishra, 2007: 1).

Aşırı bilgi yükünün azaltılması: Welsh ve ark. (2003: 248), öğrencilerin geleneksel eğitimde sunulan çok miktarda bilgiyle boğulabileceğini belirtmektedir ancak e-öğrenme öğrencilere verilen sürekli artan bilgiyi etkin bir şekilde yönetebilir. E-öğrenme ile bilgi daha uzun bir süre içinde öğrenene iletilebilir, öğrenciler çeşitli yöntemlerle ihtiyaç duydukları bilgiyi elde edebilir ve hangisinin en uygun olduğunu seçebilirler (Moftakhari,2013: 15).

İzlemeyi iyileştirme: E-öğrenme, öğrencilerin faaliyetlerini izlemek ve dersin tamamından geri bildirim almak için imkân sunar (Sharma ve Mishra, 2007: 1). E-öğrenme materyalleri, eğitim alanları dağınık olan çok sayıda öğrenciye sunulduğunda yararlıdır çünkü ders materyallerini tüm öğrencilere teslim etmek ve geleneksel metotları kullanarak uzakta bulunan öğrencilerin çalışmalarını ve ilerlemelerini takip etmek zaman, çaba ve kaynak gerektirir. Sonuç olarak e-öğrenme, önemli yeniliklerden biri olarak öğretim içeriğini veya öğrenme deneyimlerini elektronik olarak sağlar ve her yerden / her zaman erişilebilir olmasını mümkün kılar.

2.1.3. E-Öğrenmenin Dezavantajları

E-öğrenme birçok avantajına rağmen tüm kuruluşlar veya koşullar için en iyi çözüm olmayabilir. Welsh ve ark. (2003: 249) e-öğrenmeyi kullanırken bazı zorluklar olduğunu ifade etmiştir, bu zorluklar: Önemli miktarda kaynak, çaba ve planlama gerektirmesi; statik bir tutum gerektirmesi ve etkileşim eksikliği olmasıdır. Ali ve Magalhaes (2008: 40-42) e-öğrenmenin dezavantajlarını; teknoloji, değişim direnci, özel şartlarla ilgili uygun içerik eksikliği, dil engelleri, e-öğrenme etkinliğini ölçmede zorluklar, özellikle stratejik planlama ve yön eksikliği, e-öğrenme bilincinin eksikliği, uyarı eksikliği ve yönetim desteği eksikliği olarak listelemiştir. Nichols (2007: 607) e-öğrenme uygulamalarının sürdürülebilir olmasının önündeki engelleri şöyle sıralamaktadır; üst düzey yöneticilerin yetersiz desteği, yenilik için henüz yetersiz kültür ve e- öğrenme yanlılıkları.

E-öğrenmenin dezavantajları farklı bir kaynakta şu şekilde sıralanabilir (Moftakhari,2013: 17):

Önemli miktarda kaynak ve bütçe talep etme: E-öğrenme sistemlerinin uygulanmaya başlanması teknolojik altyapıya, insan kaynaklarının geliştirilmesine ve kullanıcıların sisteme erişebilmeleri için gerekli yazılım ve donanımlara yatırım yapmayı beraberinde getirmektedir. Bu da e-öğrenme uygulamalarının önemli miktarda harcama gerektirdiği anlamına gelmektedir.

Etkileşim eksikliği: E-öğrenme öğrenciler arasındaki etkileşimi içermezse daha az çekici ve daha az faydalı görünebilir (Bell, Martin ve Clarke, 2004: 304). E-öğrenme yalnızca elektronik olarak kodlanmış bir bilgi gibi görünebilir; çünkü çevrimiçi bir ortamda materyal sağlamak için elektronik teknolojinin kullanımı çoğunlukla statik ve etkileşimsiz olarak gerçekleşir (Welsh ve diğerleri, 2003: 249). E-öğrenme uygulamalarında öğrenme sadece ağ üzerinden gerçekleşeceği için anında geri bildirim ve rehberlik sağlanmasının gerekliliğinin göz ardı edilme olasılığı vardır.

Zaman ve motivasyon gerektirmesi: E-öğrenme sistemlerinde dersleri tamamlamak için geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı sistemlerle aynı zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Bu süreç içerisinde öğrencilerin yaptıkları bütün işlerde yalnız olmaları motivasyon yetersizliğini ortaya çıkarmaktadır.

Kapsamlı teknolojik becerilerini gerektirmesi: Ali ve Magalhaes (2008: 39), öğrenme sürecinde daha düşük katılım ve daha düşük motivasyona sahip olma eğiliminde olan öğrencilerin çoğunlukla yeni teknolojiyi tanımadığını ve bunun öğrencilerin hayal kırıklığına uğramasına ve öğrenme sürecinden vazgeçmesine neden olabileceğini iddia etmektedir. Mutula ve Brakel (2007: 232-234) yalnızca gelişmekte olan ülkelerde değil aynı zamanda gelişmiş ülkelerde de bilişim teknolojisi becerilerindeki yetersizliğinin e-öğrenmedeki en büyük engellerden biri olduğunu ifade ediyor.

Teknoloji: Teknik sorunlar e-öğrenmenin benimsenmesi ve uygulanması için önemli sorunlardan biridir. Sistem hataları, bant genişliği ve altyapı yükseltme, ulaşılabilirlik, kullanılabilirlik, teknik desteğin bulunup bulunmadığı, teknoloji kullanma korkusu ve online işlemlerde zorluklar bunlardan bazılarıdır (Condie ve Livingston, 2007: 346). Başka bir deyişle teknik destek ve nitelikli e-öğrenim tedarikçilerinin yetersizliği, bir organizasyonu e-öğrenmeyi eğitim çözümü olarak kullanmaya isteksiz hale getirebilir. Buna ek olarak Ali ve Magalhaes (2008: 41) teknolojinin ayrılmaz, pahalı, öngörülemeyen ve modası geçmiş olabileceği için sürekli olarak yükseltme ve bakıma ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir.

Kültürel zorluklar: White (2007: 840) e-öğrenme uygulamasının bir kurumun iç kültürü, yapısı, sistemi ve iklimi tarafından etkilenebileceğini belirtmektedir. Teknolojiye karşı iç direnç e-öğrenme uygulamasında en gözle görülür kültürel engeldir (Nichols, 2007: 601). Ali ve Magalhaes'e göre (2008: 41) e-öğrenme hedeflenen kullanıcılar için iyi tasarlanmış olsalar da sistemleri kabul etmeyi reddetmeleri halinde başarısız olarak düşünülür. Bu durum da kurum kültürünün bilişim teknolojilerini veya online medyayı tanıması ve bunu uygulamaya hazır olması gerektiği anlamına gelmektedir. Bununla beraber, teknolojinin ilerlemesine rağmen çoğu öğrenci bilgiye ulaşmak için hâlen geleneksel araçlara güvenmektedir.

Yukarıda belirtilen e-öğrenmenin dezavantajlarından yola çıkılarak, gelişen teknolojiye hem kurumların hem de öğrencilerin adapte olmaları için zamana ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bununla birlikte e-öğrenme sistemleri var olan sistemlere entegre edilip uyumlu yazılım ve donanımlarla desteklenerek öğrenciler ile öğretmenlerin yeni teknolojiyi kullanma becerileri arttırılırsa daha etkili e-öğrenme uygulamaları gerçekleştirilebilir.

2.1.4. Türkiye’deki Yüksek Öğretim Kurumlarında E-Öğrenme

İnsan sermayesine yatırım yapan eğitim, sosyal ve ekonomik refahı desteklemenin ve sürdürmenin etkili yollarından biridir. Son yıllarda ülkelerin sosyal ve ekonomik kalkınması üzerinde büyük etkisi olan yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin tanıtımına tanık olunmuştur. Yüksek öğretim kurumları bireyleri yeni bilgi ve becerilere sahip vatandaş olarak eğitmekten sorumludur. Bu yüzden yüksek öğretim kurumları yeni nesil öğrencilerin değişen gereksinimlerine ve ilgilerine cevap verme konusunda talebi karşılayabilmesi gerekmektedir. Birçok ülkede yüksek öğrenimde e-öğrenmenin artık önemli bir boyut haline geldiğine inanılmaktadır. Çünkü yüksek öğrenim pek çok ülkede, bütün öğrencilerin değişik alanlardaki öğrenme ihtiyaçlarını karşılama imkânına sahiptir (Moftakhari,2013: 19-20).

Gurmak, John ve Harvey (2004: 14), e-öğrenmenin üniversitelerin mevcut coğrafi alanlarını genişletmelerine, yeni aday öğrencilerden faydalanmalarına ve kendini küresel eğitim sağlayıcıları olarak tasarlamalarına yardımcı olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla online eğitim dünya üzerindeki yüksek öğretim kurumları arasında hızla yayılan ve kabul gören bir öğretim metodu haline gelmiştir. Geleneksel eğitim veren birçok üniversite bazı öğretim yöntemlerini online eğitimle vermeye başlamıştır.

Gelişmekte olan ülkelerin her biri belirli kültürel, siyasi, sosyal ve ekonomik değere sahiptir. Eğitim algısının farklı kültür, farklı eğitim sistemi ve sosyal normlar tarafından etkilenmesinden dolayı e-öğrenmede bilişim teknolojilerinin kullanma imkânları da ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

Ahmed, Nabeel ve Salah (2008: 19-21), gelişmekte olan ülkelere biri olan Türkiye’nin, sağlık, ekonomi ve eğitim gibi her alanda ilerleme kaydetmeye çalıştığını belirtmiştir. Bununla beraber e-öğrenme uygulamalarının etkin olarak kullanıldığı açık öğretim sisteminin Türkiye’de çok sayıda öğrenciye hizmet etmek için kurulan; eğitimsel, ekonomik ve lojistik zorlukları olan bir eğitim metodu olduğunu ifade ederek açık öğretimin Türk yüksek öğretiminde önemli bir rol oynamakta olduğunu belirtmiştir.

Aydın ve ark. (2006), mevcut üniversite kapasitelerinin yüksek öğretim kurumlarında eğitim görmek isteyenlerin sayısını karşılayamayacak olması sebebiyle uzaktan eğitimin

kaçınılmaz olduğunu gözlemlemiştir. Türk halkının yarısının kırsal kesimde yaşadığı ve tarımla ilgili mesleklerle uğraşması gerçeğinden dolayı uzak, kırsal ve az gelişmiş bölgelerde daha fazla katılım sağlamanın yollarını bulmaya büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye'de uzaktan eğitim için ilk girişim 1958 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Yazışma Eğitimi Merkezi'nin (Mektupla Öğretim Merkezi) kurulmasıdır. Merkez, çeşitli alanlarda ve konularda kitlesel olarak uzaktan eğitim imkânı sağlamayı amaçlamıştır. 1981 yılında uzaktan eğitimin sorumluluğu yasa ile üniversitelere verilmiştir. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi kurulmuş ve 1982 yılında uzaktan eğitim programlarının uygulanması sorumluluğu bu üniversiteye verilmiştir. 1996-1997 yılları arasında Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 1996 yılında Bilkent Üniversitesi ve 2000 yılında İstanbul Üniversitesi, e-öğrenme eğitiminin ilk programlarını gerçekleştirmişlerdir (Nişancı, 2005: 60-63).

2.1.5. E-Öğrenme Uygulama Aşamaları

Akaslan, Law ve Taşkın (2011: 78) e-öğrenmeyi uygulamak için beş aşamayı şöyle ifade etmiştir;

Aşama 1: E-öğrenme için hazır olma durumunu belirlemek için Kuruluşların e-öğrenme hazırlığı boyutunu araştırmak esastır. Bireylerin bilgisayar ve internet hazırlığı ve fiziksel bileşenler gibi e-öğrenmeyi etkileyebilecek birçok boyut vardır.

Aşama 2: Bir e-öğrenme platformunun seçilmesi veya geliştirilmesi için e-öğrenme gereçleri iyi bilinmelidir ve en uygun olanı seçilmelidir.

Aşama 3: E-öğrenme için materyal geliştirme. Yazılım araçları ve e-materyalleri mevcut olmalıdır. Yani e-öğrenme için içerik geliştirilmelidir.

Aşama 4: Bireyleri platform için eğitim. E-öğrenmeyi uygulamak için eğitmenlerin ve öğrencilerin eğitimi de gereklidir. Bu eğitim e-öğrenme verilmeden önce yapılmalıdır.

Aşama 5: E-öğrenmeyi sağlama. Son aşamada altyapı, materyal ve katılımcılar hazır olduktan sonra e-öğrenme sağlanmalıdır.

Wild, Griggs ve Downing (2002: 372) 'e göre, bir e-öğrenme planlama süreci dört aşamayı kapsamaktadır; örgütsel hazırlığı değerlendirmek ve hazırlamak, uygun içeriğin belirlenmesi, sunum modlarının belirlenmesi ve e-öğrenmeyi uygulama.

Molenda (2003: 34) tarafından “ADDIE “ modeli öğretimsel gelişim için sistematik bir yaklaşımı tanımlamak için kullanılan, neredeyse eğitimsel sistemler gelişimiyle eşanlamlı bir terim olarak tanımlanan ve öğretim materyallerini geliştirmeyi sağlayan genel bir öğretim tasarımı modelidir. Bu sistematik model geleneksel ve online öğretim için kullanılabilen beş aşamalı bir süreçtir. Beş adım (analiz, tasarım, geliştirme, uygulama ve değerlendirme) online eğitim için katı öğretim tasarımı tekniklerini tartışmak için ideal bir çerçeve sağlar. Diğerlerinde olduğu gibi, e-öğrenme hazırlığı da ADDIE modelinin bir parçasıdır ve öğrencilerin ihtiyaçlarının analiz edilmesi ilk aşamada gerçekleşir (Moftakhari, 2013: 22).

Başarılı bir e-öğrenme sistemi öğrenme ve öğretimin aktif olarak teşvik edildiği ve desteklendiği bir e-öğrenme ortamının planlanması, tasarlanması, geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve uygulanmasına yönelik sistematik bir süreci içermelidir (Mercado, 2008: 18).

Yukarıda bahsedilen modellerden de görülebileceği gibi e-öğrenmenin herhangi bir uygulanmasından önce ilk ve en önemli adımlardan biri organizasyonun ve bireylerin hazır olma durumunu değerlendirilmesidir.

2.2. Hazır Bulunuşluk

Hazır bulunuşluk kavramından ilk bahseden kişi Edward Lee Thorndike'dir. Thorndike'in en çok bilinen teorilerinden biri bağlantıcılık (connectivism) kuramıdır. Thorndike, bağlantıcılık kuramında öğrenme sürecinin sadece öğrenenin yeni bilgi ile eski bilgi arasında doğru bağlantılar kurduğu durumda tamamlandığını belirtmiştir. Ayrıca Thorndike hazır bulunuşluk yasasında (law of readiness) bir ön becerinin gelişmeden bir sonrakinin gelişmeyeceğini belirtmiştir (Thorndike, 1913; Akt. Sharma ve Sharma, 2007). Bu durumun bilişsel öğrenme kuramına benzediği iddia edilebilir.

Thorndike'in eğitim alanındaki düşünceleri üç büyük yasa yardımı ile sistematik bir şekilde anlaşılabilir. Bu yasalar; hazır bulunuşluk yasası (Law of Readiness), pratik yasası

(Law of Exercise) ve etki yasasıdır (Law of Effect). Thorndike’a göre insanların öğrenmesi bu üç yasaya göre gerçekleşir (Thorndike, 1913; Akt. Sharma ve Sharma, 2007). Burada pratik yasası ve etki yasasına çalışmanın konusu ile doğrudan ilgileri olmadığı için değinilmemiş fakat hazır bulunuşluk yasasından detaylı olarak bahsedilmiştir.

Thorndike hazır bulunuşluk yasasının, bireyin öğrenmeyi kabul ettiği veya reddettiği durumları betimlediğini belirtmiştir. Hazır bulunuşluk, etkinlikten hemen önce gelen bütün hazırlık ayarlamalarını içerir. Öğrenene geçmiş tecrübelerini hatırlatmak, yeni şeylerin öğrenilmesi için zihinsel hazırlıklar, öğrenenin dikkatini öğrenilecek olan konuya yönlendirmek ve öğrenme çevresini öğrenmeye uyması için değiştirmek gibi hazırlıkların hepsi hazır bulunuşluk içerisinde yer alır. Bu hazırlıklar bireyin doğal olarak öğrenmeye hazır olmasına neden olur. Bu hazır bulunuşluk öğrenme için zihinsel bir küme oluşturur ve öğrenenin zihinsel tutumunu öğrenilecek olan konuya yöneltmesini sağlar (Thorndike, 1913; Akt. Sharma ve Sharma, 2007: 248-250).

Thorndike (1971) yazmış olduğu “İnsanın Orijinal Doğası “ adlı eserinde öğrenmeyle ilgili hazır bulunuşluk prensiplerini şu şekilde ifade etmiştir (Thorndike, 1971);

- Bir kişi, etkinlik göstermeye hazır ise, etkinliği yapmasına izin verilmesi ona mutluluk verir,
- Bir kişi etkinlik göstermeye hazır olduğu halde, etkinliğin yaptırılmaması, bireyde kızgınlık yaratır,
- Bir kişi etkinliği yapmaya hazır olmadığı halde yapmaya zorlanırsa kızgınlık duyar.

Yukarıdaki üç durumdan anlaşılabacağı gibi, öğrenme için hazır bulunuşluk öğrenci tarafından öğrenme için eğilim olarak bilinir. Öğrenme için eğilim ise, öğrenmeden memnun olmaya yol açar. Eğer öğrenmeye yönelik eğilimin bulunduğu durumlarda bile öğrenme engellenirse, derin memnuniyetsizlik durumu ortaya çıkabilir (Thorndike, 1913; Akt. Sharma ve Sharma, 2007: 248-250). Bu yüzden öğrenmeye eğilim, bir taraftan öğrenmeye yardımcı olurken, öbür taraftan öğrenmenin engellendiği durumda memnuniyetsizlik durumunun kaynağı olabilir.

Bu şekilde hazır bulunuşluk yasası zihinsel hazırlanma ile ilgilidir. Thorndike’ın iletim üniteleri fiziksel bir anlama gelmek yerine daha çok eyleme geçmeye yönelik eğilim

anlamına gelir. Bu yüzden hazır bulunuşluk bir eylem için zihinsel hazırlanma anlamına gelmektedir. Hazır bulunuşluk yasası, hazırlayıcı ayarlamalardır ve hazır bulunuşluğu fiziksel gelişme ve büyüme olarak yorumlamak yanlıştır (Thorndike, 1913; Akt. Sharma ve Sharma, 2007: 248-250).

2.2.1. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Kavramı

Borotis ve Poulymenakou (2004: 1623) e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu, bazı öğrenme deneyimi veya eylemleri edinmek için kullanıcıların zihinsel ve fiziksel hazırlığı olarak tanımlar. Akaslan ve Law (2011 b: 481), e-öğrenmenin her birey, kurum, kuruluş için aynı etkiye sahip olmayabileceğini, e-öğrenmenin olumlu taraflarının çeşitli durumlarda geçerli olduğunu, kurumların veya bireylerin e-öğrenmeye hazır olduğunu ölçmeye ve değerlendirmeye ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Sonuç olarak e-öğrenme hazırlığının bir organizasyonun e-öğrenme sürecini uygulamadan önce organizasyonun amaçlarını, ihtiyaçlarını, kaynaklarını ve motivasyonunu değerlendirerek e-öğrenme avantajlarından yararlanma kabiliyeti olduğu söylenebilir.

2.2.2. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluğun Bileşenleri

Literatürde e-öğrenmeye hazır bulunuşluk aşamaları hakkında ortak bir kanı olmasa da birçok araştırmacı bir e-öğrenme projesi başlatmadan önce bir organizasyonun hazır olduğunu belirleyen boyutları ifade etmeye çalışmıştır.

Hazır bulunuşluk modelleriyle ilgili yapılan çalışmalarda; teknolojik hazırlık, kültürel hazırlık, insan kaynaklarına hazır olma durumu, finansal kaynaklar, eğitim süreci hazırlığı ve içeriğe hazırlık gibi kavramlar ele alınmıştır.

Teknolojik hazır bulunuşluluk: Marquardt ve Kearsley, Engholm ve Swanson (2001) göre organizasyonlar, mevcut teknolojinin içeriği güvenliği en üst düzeye çıkaracak ve kullanıcılar arasında karışıklık yaratma riskini en aza indirecek şekilde sağlayabildiğinden emin olmalılar. Donanım ve altyapı hayati unsurlardır çünkü e-öğrenme uygulaması bir bilgisayara ve İnternet / intranet'e erişime bağlıdır (Moftakhari,2013: 25).

Kuruluşun teknoloji hazırlığı öğrencilerin içeriğe kolayca erişebilmelerini sağlamayı, öğrenme sürecinin Internet ve / veya İnternet'teki hız ve güvenilirlik sorunlarıyla engellenmeyeceğini, öğrencilere yardımcı olmak ve teknolojik problemleri çözmek için BT desteğinin mevcut olduğunu ve güvenlik konularının kuruluşun bilgi ve içeriğini korumak için çözülmesi gerektiğini içerir (Moftakhari,2013: 25).

Kültürel hazır bulunuşluluk: Literatür kurum kültürünü e-öğrenme hazırlık için değerlendirilmesi gereken önemli boyutlardan birisi olarak kabul etmektedir. Robbins (2000) bir örgütün kültürünü, örgütleri diğer örgütlerden ayıran, üyeler tarafından ortak paylaşılan bir anlama sistemi olarak tanımlar. Kültürel hazırlık “bilgi, iletişim, etkileşim ve öğretimi yaymak için internet kullanımı ve ağ teknolojileri ile e-öğrenmenin kaynaşması “ olarak tanımlanmaktadır (Abas, Kaur, Harun, 2004: 12).

Önceki araştırmalar e-öğrenme stratejilerini uygulamadan önce e-öğrenme paydaşlarının hazır olma durumuna göre kurumların e-öğrenmeye hazır organizasyonlar haline gelmesi gerektiğini savunur (Moftakhari, 2013: 27).

Rosenberg (2001) e-öğrenme sistemlerinin uygulanacağı kurumlarda güçlü bir kurum kültürünün olması gerektiğini belirtmektedir. Başarılı organizasyonlarda bireysel öğrenim kesintisiz ve sürekli olarak bilgi paylaşır, organizasyon kültürü öğrenmeyi destekler ve tüm bireyleri eleştirel düşünmeye teşvik eder (Senge, 1994: 412). Bu nedenle destekleyici bir kültür e-öğrenme hazırlığı için önemli bir göstergedir (Moftakhari, 2013: 27).

İnsan kaynaklarına hazır bulunuşluluk: İnsan kaynakları e-öğrenmenin kendileri tarafından uygulanmaya hazır olduğunu ölçmenin önemli bir bileşenidir. Chapnick'e (2000: 2) göre yönetim ve personel kısmını içeren insan kaynaklarına hazırlık, insan destek sisteminin varlığı ve kurulmasıdır.

Akaslan ve Law'a (2011b: 483) göre daha nitelikli eleman sahibi kuruluşların e-öğrenmeyi başarıyla benimseme olasılıkları daha yüksektir. Bu nedenle insan kaynaklarının hazırlık durumunu öğrenmek için bireylerin kendini ortaya koyan yetkinlik, deneyim, güven ve yeni teknoloji hakkındaki beklentilerinin değerlendirilmesi kaçınılmazdır. Ayrıca e-öğrenme için hazır olma seviyesini belirlemek için bireylerin herhangi bir BİT kullanımı için yeterli olduğunun düşünülmesi gerekir çünkü genel olarak internet / yazılım becerileri

ile e-öğrenme konusundaki beceri arasında doğrusal bir ilişki vardır (Agboola, 2006: 3). Scheir ve Carver (1993) bu kişilerin bir şeyler hakkında iyimser tutumları olan, ilerlemeleri yavaş da olsa arzulan sonuca doğru devam eden ve bunun için çok uğraşan kişilerin olduğuna inanmaktadır. Bu yüzden bireylerin e-öğrenme konusundaki kötümser veya iyimser görüşleri veya inançları e-öğrenmeye hazırlığı etkileyen önemli bir boyut olabilir.

Eğitim sürecine yönelik hazır bulunuşluluk: E-öğrenme için eğitim, e-öğrenme hazırlığı için önemlidir ve e- öğrenme sürecinde dikkate alınmalıdır (Agboola, 2006: 4). Kurumdaki kişilerin e-öğrenmeyi nasıl kabul ettiklerini veya reddetme eğiliminde olup olmadıklarını anlamak için kurumdaki kişilerin e-öğrenmeye başlamadan önce eğitim almaları gerekip gerekmediğini de değerlendirmek önemlidir (Akaslan ve Law, 2011b: 483).

İçeriğe yönelik hazır bulunuşluluk: İçeriğe hazırlık içeriğin kullanılabilirliğini, biçimini, etkileşim düzeylerini, yeniden kullanılabilirliği ve birlikte çalışabilirliğini içermektedir. (Lopes, 2007). Bazı kurumların belirli eğitim içeriğini internete aktarması zor olabilir; örneğin bazı fiziksel becerileri gerektiren iş süreçlerini pratik olmadan bir bilgisayarda öğretmeye çalışmak mümkün olmayabilir.

Farrell, Engholm, (2001) içerik açısından e-öğrenmeye hazırlığı, hangi öğrenme materyalinin öğretileceği, bilgisayar üzerinden öğretilip öğretilmeyeceği, satın alınabileceği ya da oluşturulması gerekip gerekmediği gibi konular içermekte olduğunu ifade etmektedir.

Mali hazır bulunuşluluk: Mali hazırlık; e-öğrenmeyi kurmak ya da geliştirmek için fon tahsis etmektir (Abas, Kaur ve Harun, 2004: 12). Mali hazırlık bütçe büyüklüğünü ve finansmanın tahsis sürecini içerir. E-öğrenme eğitim işlevinin maliyetlerini düşürmeye yardımcı olsa da başlatmak ve sürdürmek için önemli bir yatırıma ihtiyaç duyar. Ayrıca Chapnick (2000) finansal hazırlığın genel olarak bir öğrencinin veya bir kurumun finansal açıdan e-öğrenme sürecine hazır olup olmadığına işaret ettiğini göstermektedir.

2.2.3. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk İle İlgili Yapılan Çalışmalar

E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ile ilgili eğitim alanında yapılan araştırmalardan bazıları şunlardır;

So ve Swatman (2006) Hong Kong'da yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerinin e-öğrenmeye hazır olma durumlarını değerlendirmişlerdir. Bu çalışmada, ilköğretim ve ortaöğretim okullarının 200 öğretmenine 29 soru içeren bir anket gönderilmiş ve tüm maddeler beş puanlık likert ölçeğiyle ölçülmüş olup, 5 “kesinlikle katılıyorum” ve 1 “kesinlikle katılmıyorum” anlamına gelmektedir. Hem ilköğretim hem de orta öğretim öğretmenlerine sunulan BİT eğitimi miktarı resmi olarak aynı olsa da, ilkokul öğretmenlerinin, orta öğretimde görev yapan öğretmenlerden e-öğrenme konusunda daha az bilgiye sahip oldukları şeklinde düşündüklerini tespit etmiştir. Ayrıca ilköğretim öğrencilerinin e-öğrenme teknolojilerini kullanmaları için yeterli BİT yeterliliğine sahip olmadığı düşünülmektedir. Dahası, “öğretim ve öğrenmede e-öğrenmeyi anlamının ve desteklenmesinin “ilkelerine güvenmelerinin orta öğretim öğretmenleri kadar yüksek olmadığını ortaya çıkarmışlardır.

Çoğu ilköğretim öğretmeni ve müdürlerinin, bilgisayarları nasıl kullanacaklarını öğrenmek için yalnızca beş altı yıllık bir tecrübeye sahip oldukları vurgulanmaktadır. Bununla beraber çalışmanın bulgularına göre ilköğretim öğretmenlerinin çoğu öğretmen yetiştirme kolejlerinden mezun olup hizmet öncesi eğitimlerinde bilgisayar kullanmak için çok az fırsat bulmuşlardır. Ankete verilen yanıtlar e-öğrenme hazırlığına tamamen uyan bir cinsiyet farkı tespit etmiştir. “E-öğrenimin ne olduğunu bilirim”, “e-öğrenmeyi öğretimime entegre etmeye hazırım” ve “e-öğrenme materyallerini hazırlamak için yeterli BİT yeterliliğine sahibim” soruları hem bayan hem erkek öğretmenlere sorulmuş ve erkek öğretmenlerin kendilerine kadın öğretmenlerden daha çok güvendikleri cevabı alınmıştır. Ancak hem kadınların hem de erkeklerin devletten eşit miktarda BİT eğitimi aldıkları tespit edilmiştir. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden çok daha olumlu tepki verdikleri takım çalışması sorusuna alınan yanıt bir başka farklılığı ortaya koymuştur. Araştırmanın sonuçları Hong Kong'daki öğretmenlerin e-öğrenme teknolojilerini öğretim ve öğrenim için kullanmaya tam olarak henüz hazır olmadığını göstermiştir.

Kaur ve Abas (2004), bir grup Malezya Açık öğretim Üniversitesi öğrencisinin ve öğretmenlerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarını tespit etmeye yönelik çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada Open University Malezya (OUM) öğrencilerinin ve öğretmenlerinin rastgele bir örneğini içeren bir anket tasarımı kullanılmış ve veriler e-öğrenme hazırlık araştırma aracı kullanılarak toplanmıştır. Bu ankette on iki Malezyalı eğitim ve teknoloji odaklı kurum kullanılmıştır. Altmış maddelik anket iki bölümden oluşmaktadır: birinci bölüm demografik veri toplamaya odaklanan on altı maddeden, ikinci bölüm ise sekiz faktörün (öğrenci, yönetim, personel, içerik, teknik, çevresel, kültürel ve finansal hazır olma durumu) bulunduğu 44 maddeden oluşmaktadır.

Öğretmenler ve öğrencilere toplamda 500 anket dağıtılmıştır. Yanıtlama oranının öğretmenler için % 50 ve öğrenciler için % 25 olduğu görülmektedir. Sonuçlar örneklemin e-öğrenmeye girmek için oldukça iyi ve donanımlı olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin % 100'ünün ve öğrencilerin % 97'sinin bilgisayarlara doğrudan erişimi olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları öğretmenlerin % 97'si bilgisayarı e-posta, % 91'i bilgi kaynağı, % 89'u yazılım uygulamaları, % 77'si ise e- sohbetler için kullandığını göstermektedir. Öğrencilerin ise % 87'si bilgisayarı e-posta ve akademik amaçlar için kullanırken, % 68'i bilgisayarı yazılım uygulamaları için kullandığı tespit edilmiştir. Akademik amaçla ilgili olarak, öğrencilerin % 65'i bilgisayarları araştırmalarda, % 59'u da bilgi aramak için kullanmıştır. Öğrencilerin % 74'ü evden internete erişirken, öğretmenlerin sadece % 31'inin bunu yapmış olduğu anlaşılmaktadır. Verilerin daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesinin ardından, öğrencilerin % 29'u ve öğretmenlerin % 69'u iş yerinde internete girdikleri tespit edilmiştir. Hem öğrenciler hem de öğretmenler için tercih edilen iletişim kanalları çevrimiçi sohbet veya geleneksel mektup postaları yerine yüz yüze iletişim, SMS ve e-posta kullanımıdır. Öğrenme modlarının otuz türünde basılı veya yazılı materyal, yüz yüze dersler veya öğreticiler, çevrimiçi materyaller ve etkileşimli CD'ler veya DVD'ler çevrimiçi konferans ve çevrimiçi derslerde veya konferanslarda tercih edilmiştir. Öğretmenlerin % 85'i ve öğrencilerin % 54'ü profesyonel ve akademik statülerini e-öğrenme programları yoluyla yükselttiklerini hissetmişlerdir. Bu, öğretmenlerin çoğunun (% 77) ve öğrencilerin (% 66) bir fırsat verilirse e-öğrenme ile meşgul olacağı bulgusuyla doğrulanmıştır. Ankete katılanların birçoğu ileride e-öğrenmenin her işte eğitim için kullanılacağını düşünmektedir.

Sonuç olarak alıcıların öğrencilerin hazır olma durumları hakkında öğrencinin hazır olma durumuna kıyasla daha olumlu olduklarını kanıtlamıştır. Ayrıca, internet aracılığıyla öğrenmeye kıyasla, elektronik olmayan iletişim kanalları ve öğrenme modları için alıcılar ve etkinleştiriciler arasında çok fazla tercih olduğu görülmüştür. Son olarak birçok kişinin e-öğrenme yoluyla elde edilen niteliklerin durumuna ilgi duymakta olduğu vurgulanmıştır.

Lopes (2007), Porto'nun bir Sağlık Bilimleri Yüksek Öğrenim Kurumu olan ESTSP'nin e-öğrenme hazırlığını değerlendirmiştir. Verilerin toplanması için dokümantasyon incelemesi, gözlem ve iki anket uygulanmıştır. İlk anket ile öğrencilerin “becerileri, donanımına erişimi ve e-öğrenme algıları “ hakkında bilgi toplamıştır. Anketi 273 öğrenci cevaplamıştır ve % 17 oranında yanıt verme oranı ortaya çıkmıştır. Profesörlerin anketinde BİT kullanımı ve becerileri, ekipmana erişim ve e-öğrenme deneyimi hakkında bilgi toplanmıştır. ESTSP'nin tam zamanlı profesörlerinin neredeyse yarısı ankete (% 49) cevap vermiştir.

Sonuçlar profesörlerin büyük bir yüzdesinin tüm derslerinde BİT'i (PowerPoint sunuları ve diğer bilgisayar uygulamaları gibi) kullandığını ortaya koymuştur. Bulgular profesörlerin% 83'unun tüm derslerinde BİT teknolojilerini kullandığını ve mevcut derslerin% 10'unun zaten bir çeşit web desteğine sahip olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin çoğunluğu e-öğrenme özelliklerinin öğretme / öğrenme deneyimine olumlu katkıda bulunduğuna inanmaktadır ve bazıları e-öğrenme özelliklerinin (aslında dersler, notlar ve duyurular) her ders için web üzerinde bulunması gerektiğini belirtmiştir. Öğretim üyelerine bakıldığında ise e-öğrenme konusunda tecrübeleri olmadığı görülmektedir. Çok az öğrencinin hiçbir zaman veya nadiren bilgisayar ve İnternet'i kullandığı ve çok az öğrencinin kendisini bilgisayar veya İnternet kullananlara göre daha az beceriye sahip olduğu düşüncesinde olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin profesörlere oranla daha az desteğe ihtiyaçları olacağı düşünülmektedir. Tanımlanan içeriği ile İnsan Kaynakları boyutu orta düzeyde bir e-öğrenme hazırlığına göre sınıflandırılmıştır. Finansal boyut, -muhtemelen e-öğrenme hazırlığı bakımından en sıkıntılı bölümüdür. Şu anda üst düzey yönetim tarafından hiçbir fikir ortaya çıkmamış ancak tahminlerin ESTSP'nin yaşadığı zor finansal durum dikkate alındığında pek iyimser olmadığı gözükmemektedir.

Öğrencilerin başlangıçtaki en büyük endişelerden biri olan bilgisayarlara ve internete erişimin beklenen kadar düşük olmadığı yine de bu durumun altyapılara yatırım yapma

ihtiyacını azaltmadığı tespit edilmiştir. Finansal boyut ile birlikte bu durum ESTSP'nin düşük e-öğrenme hazırlığına sahip olduğu sonucunu oluşturmuştur.

İslam (2010), Mısır'daki turizm ve otelcilik okullarındaki öğrencileri bilgisayar becerileri, öğrenme becerileri ve zaman yönetimi davranışları gibi birçok faktör ve boyutlarda değerlendirdiği çalışmasında öğrencilerin e- öğrenmeye hazır olduğunu göstermiştir. Verilerin toplanması mülakatlar ve anketler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Dört fakültede % 95 güven düzeyinde 378 öğrenciden 62 öğrenci rastgele seçilmiştir. Sonuçlar öğrencilerin% 53,2'sinin özellikle internet ağlarını kullanmadığını, % 46,8'inin dosya indirip yükleyemediğini,% 37,1'inin herhangi bir çevrimiçi kütüphaneyi kullanmadığını,% 33,9'unun çevrimiçi deneyimine sahip olmadığını ortaya koymuş ve diğer tartışmalar ve iletişim uygulamaları öğrencilerin% 29'unun istikrarlı bir internet bağlantısı ve bilgisayarlara erişimi olmadığını göstermiştir. Sonuçlar fakültelerin öğrenciler için yeterli teknik altyapıya sahip olmadığını da ortaya koymuştur. Öğrencilerin % 62,9'unun bağımsız çalışma olanağı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaklaşık % 51,6'sının eğitimde bilgi teknolojisi kullanma (çevrimiçi öğrenme) motivasyonuna sahip olmadığı, öğrencilerin çoğunluğunun öz disiplinli olmadığı ve eleştirel düşünmeyi kabul etmediği belirtilmiştir. Elde edilen bulgular öğrencilerin % 58,1 'inin çalışma süreleri planlamak ve yönetmek için saygın bir bağlılık ve disiplin seviyesine sahip olmadığını ortaya koymuştur.

Soydal, Alır ve Ünal (2012) Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyelerinin e-öğrenme hazırlık durumunu araştırmışlardır. Verilerin toplanabilmesi için bazı demografik sorularla birlikte bir anket formu kullanılmıştır. Personel şahsen ziyaret edilmiş ve veriler HÜEF'nin 16 farklı bölümünden 158 (tüm nüfusun% 47'si) öğretim görevlisinden elde edilmiştir.

Sonuçlar genel olarak e-öğrenmenin bölümlerde veya bireysel olarak HÜEF akademik personeli tarafından kullanılmadığını ortaya koymuştur. Personelin e-öğrenme materyalleri ile uğraşmaya hazır olmadığı ancak temel web ve ofis uygulamalarını kullandıkları görülmektedir. Sonuçlar akademisyenlerin eğitim eksikliği konusundaki endişelerini de ortaya koymuştur. Bulgular e-öğrenme hazırlığı bakımından anlamlı bir cinsiyet farklılığı olmadığını fakat bulgular katılımcıların yaşları ile sosyal paylaşım sitelerinin kullanılması, bilgisayarların, web tarayıcılarının ve arama motorlarının güvenle kullanılması arasında istatistiksel olarak önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. 25-34 yaş grubunun diğer

gruplara göre daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmektedir. Bu durumun İnternet ve ofis yazılımını kullanırken genç akademik personelin daha emniyetli kullanması olarak yorumlanabileceği dile getirilmiştir. Sonuçlar ayrıca öğretim üyelerinin üniversitenin e-öğrenme olanaklarıyla yeterince aşina olmadığını göstermektedir.

Çalışmanın sonuçları HÜEF'nin çoğunluğunun e-öğrenmeye hazır olmadığını ortaya koyuyor. En düşük e-öğrenme hazır olma puanının Felsefe, Antropoloji ve Fransız Dili ve Edebiyatı bölümlerine ait olduğu, en yüksek puanın ise Bilgi Yönetimi bölümünün olduğu görülmektedir. Tüm bölümler e-öğrenim için eğitilmeleri gerektiğini düşünmektedir ve neredeyse tüm bölümlerin kendilerini e-öğrenme ve uygulamaları için rahat hissetmedikleri görülmüştür. Antropoloji, Fransız Dili ve Edebiyatı, Sanat Tarihi, Türk Dili ve Edebiyatı gibi bazı bölümlerde sadece “Hazırlık “ veya “Eğitim “ puanı değil aynı zamanda “Kabul “ puanlarına bakıldığında da öğrenme hususunda çok az istekli oldukları görülmektedir. Bunun nedeni alanlarının doğal yapısı gereği olabileceği söylenmektedir. Önceki araştırmalara göre e-öğrenme Hacettepe Üniversitesi (Alman Dili ve Edebiyatı ve Bilgi Yönetimi bölümlerinde sunulan bazı e-dersler hariç) hiç bulunmamaktadır. Eğiticilerin e-öğrenme hazırlığını değerlendiren bir araştırma olmasına rağmen öğrenciler üzerinde herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Soydal, Alır ve Ünal (2012) ın yapmış olduğu bu araştırma yukarıda bahsedilen boşluğu doldurmak için yapılan bir girişimdir.

Akaslan ve Law (2011a), elektrik konularını sunan yüksek öğretim kurumları öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır olup olmadıklarını araştırmak için web tabanlı bir anket düzenlemişlerdir. İlgili yüksek öğretim kurumlarındaki 417 bölüm öğrencisinden 704 yanıt toplanmıştır. Anketin ilk bölümü yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, akademik yıl ve bağlı kurum gibi öğrencilerin demografik verileri toplamak için çeşitli maddelerden oluşmaktadır. Anketin ikinci bölümü ise beş ana faktörü ve çeşitli alt boyutları (veya nitelikleri) göz önüne alarak öğrencilerin e-öğrenme hazırlığını ölçmek üzere tasarlanmıştır: teknoloji, kişi, kurum, içerik ve eğitim.

Katılımcılara ikamet ettikleri yerde ve üniversitede internete bağlı bir masaüstü ya da dizüstü bilgisayara erişimleri sorulmuştur ve çoğunluğu ikamet ettikleri yerde ve üniversitede İnternet'e erişimi olduğunu bildirmiştir. Ankete katılanların e-öğrenmeye hazır olup olmadıklarını belirlemek amacıyla katılımcıların BİT kullanımıyla ilgili deneyimleri, e-öğrenmeye yönelik tutumları ve geleneksel becerilerine duydukları güven araştırılmıştır.

Öğelerin öğrencilerin “e-öğrenmeye yönelik tutumları “ile ilgili ortalamaları beklenen hazırlık düzeyinden yüksek bulunmuştur. Ankete katılanlara e-öğrenmenin kendi kurumunda şu an üç seviye ile mi uygulandığı da sorulmuştur: bölüm, fakülte ve üniversite. Sonuçlar katılımcıların elektronik konusundaki derslerin kalitesini arttırmak için e-öğrenmenin teori ve pratiğe entegre olabileceğini düşündükleri anlamına gelmektedir. Katılımcıların e-öğrenmeye yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları kolayca yorumlanabilir çünkü katılımcıların yanıtları e-öğrenmeye hazır olmak için çaba harcamayacaklarına inandıklarını ve öğrenmelerini geliştirdiklerini göstermektedir. Bulgular aynı zamanda katılımcıların meslektaşlarının ve öğretmenlerinin e-öğrenme için eğitim almaları gerektiğini ve kurumlarının e-öğrenmeyi uygulamak için yeterli imkânâna sahip olmadığını göstermektedir. Elde edilen bulgular öğrencilerin e-öğrenme için yeterince hazır olduklarını ortaya koyarken, e-öğrenme için eğitim, öğrencilerin e-öğrenme hazır olma düzeyini arttırmak için gerekli görülmektedir.

Akaslan ve Law (2011b) Türkiye'de elektrik alanı ile ilişkili yüksek öğrenim kurumlarının hangilerinin e-öğrenmeye hazır olduklarını tespit etmek amacıyla araştırma yapmışlardır. Bu konuyu ele almak için Türkiye’de 360 yüksek öğrenim kurumunun 417 programına web tabanlı bir anket gönderilmiştir. Ankete katılmak için 1206’dan fazla akademik personel davet edilmiş ve 289 kişi tüm sorularına cevap vermiş ve bunlardan 53’ü bazılarını cevaplamıştır. Yüksek öğrenim kurumlarının e-öğrenme hazırlık durumunu, Kaur ve Abas’ın “e-öğrenme kavramsal modeli” ne dayalı 41 maddelik web tabanlı bir anketle incelemişlerdir. Bu ankette öğretmenlerin hazır olma durumu üç açıdan değerlendirilmiştir: hazır olma, kabul etme ve eğitim. Kaur ve Abas’ın “E-Öğrenme Kavramsal Modeli” ne dayalı 41 maddelik web tabanlı anketinin aynı zamanda, teknoloji, içerik, kurum ve insanlar olmak üzere dört belirlenmiş faktöre sahip olduğu görülmektedir.

Teknolojinin erişilebilirliği için ortalama puanın e-öğrenme için beklenen hazır olma seviyesinin altında olduğu ortaya çıkmıştır. Eş zamanlı iletişim için sosyal ağ siteleri ve anında mesajlaşma deneyimlerinin beklenen düzeyde olmamasına rağmen katılımcıların BİT kullanımındaki deneyimleri çoğunlukla e-öğrenme için yeterli olmuştur. Sonuçlar bu kurumların katılımcılarının bilgi ve iletişim araçlarını kullanma konusunda yeterli seviyede güce sahip olduklarını göstermektedir. Katılımcılar e-öğrenme ile ilgili bilgi sahibidir; e-öğrenmeye hazır olduklarını ve yeterli yetkiye sahip olduklarını hissediyorlar ve

yöneticilerinin “e-öğrenmeyi desteklediğini” düşünmektedirler. Katılımcılar aynı zamanda e-öğrenmenin elektrik konusunun pratik bölümünü geliştirebileceğine ve elektrik mühendisliği derslerinin kalitesini arttırmak için teorik konularla bütünleştirilebileceğine inanmaktadır ama bunun pratikte mümkün olmayacağı kanaatindedirler.

Çalışmanın sonuçlarına göre; katılımcıların e-öğrenmeye karşı olumlu tutumları var ancak e-öğrenmenin öğretimlerini yerleşke bazlı yaklaşımdan daha etkili bir şekilde gerçekleştirmelerine imkân tanımadığını düşünmektedirler. Sonuçlar hem bayanların hem de erkek öğrencilerin yüksek oranda eğitime ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Buna ek olarak kurumlarının e-öğrenmeyi uygulamak için yeterli imkânları olmadığını düşünmektedirler. Sonuçlara göre kadın katılımcılar e-öğrenme için erkekler kadar eğitimin önemine inanmıyorlar ya da e-öğrenme için daha hazır olduklarını düşünüyorlar. Özetle erkek katılımcılar bayanlara göre, 24-54 yaş grubu katılımcıları ise diğer yaş gruplarına oranla e-öğrenmeye yönelik eğitim konusunda daha olumludurlar. Genel olarak bulgular yüksek öğrenim kurumlarındaki akademik personelin elektrik konusuyla alakalı olarak e-öğrenmeye yönelik olumlu deneyimler ve tutumlar sergilediğini göstermektedir.

2.2.4. Öğrencilerin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Yapısı

Bu bölümde öğrenenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısı ile ilgili kuramsal çalışmalara güncelden eskiye doğru yer verilmiştir.

Akaslan ve Law (2011b: 209-218) öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğunu tespit etmek için bir model geliştirmiştir. Bu model araştırmacılarının daha önce geliştirmiş oldukları öğretmenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu modelinden uyarlanmıştır. Modelde 4 üst faktör ortaya çıkmıştır. Bunlar; teknoloji, insan, içerik ve kurum boyutlarıdır. Her faktörün de kendi içinde alt boyutları bulunmaktadır. Teknoloji boyutun alt boyutları; donanım, yazılım ve istikrardır. İnsan boyutunun alt boyutları; tecrübe, güven, tutum ve geleneksel yeteneklerdir. İçerik boyutunun alt boyutları; kuram ve pratiktir. Son olarak kurum boyutunun alt boyutları; üniversite, fakülte ve bölümdür.

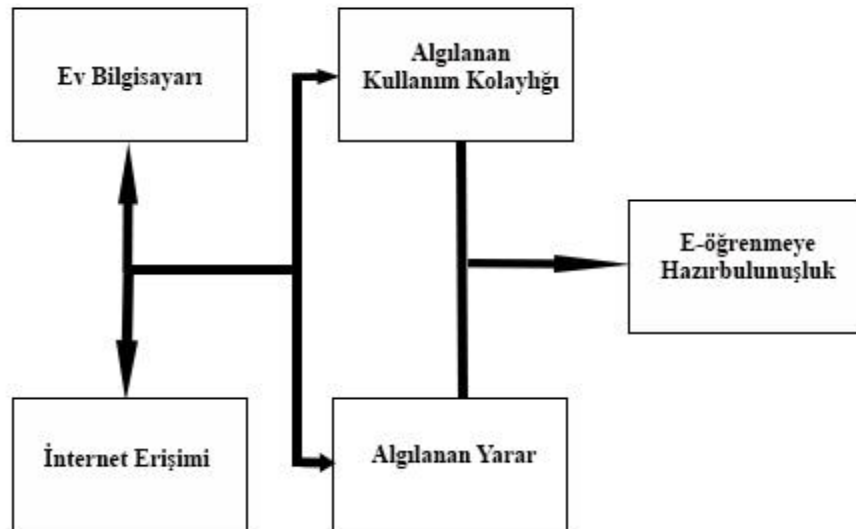
Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısı ile ilgili bir başka çalışma Hung vd. (Hung vd. ,2010: 1080-1090) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluğun 5 bileşenden oluşan bir yapı olduğu söylenmiştir.

Bunlar; bilgisayar/internet öz yeterliği, çevrimiçi iletişim öz yeterliği, kendi kendine öğrenme, öğrenen kontrolü ve son olarak öğrenme için motivasyondur (Bkz. Şekil 2.2).

Şekil 2.2. Bir öğrenci e-öğrenmeye hazır bulunuşluk modeli (Hung vd., 2010: 1080-1090)

Asaari vd. (2005) yetişkin öğrenenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğunu tespit etmek için bir çalışma yapmıştır. Çalışmada kuramsal yapı olarak TAM (Teknoloji Kabul Modeli-Technology Acceptance Model) kullanılmıştır. Bu model biraz değiştirilerek ev bilgisayar ve internet bağlantısının; algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan yararı etkilediği ve bu iki bileşenin de e-öğrenme hazır bulunuşluğu etkilediği bir model ortaya koyulmuştur (Bkz. Şekil 2.3).

Şekil 2.3. Bir öğrenci e-öğrenmeye hazır bulunuşluk modeli (Asaari vd., 2005: 2-3)

Watkins vd. (Watkins vd. ,2004: 66-79) öğrenenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyelerini tespit etmek için bir ölçek geliştirmiştir. Ölçeğin en son hali 27 maddeden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda e-öğrenmeye hazır bulunuşluğun 6 bileşeni ortaya çıkmıştır. Bunlar: Teknoloji erişimi, çevrimiçi beceriler ve ilişkiler, motivasyon, çevrimiçi ses/video, internet tartışmaları ve başarının önemidir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeline, evrenine, veri toplama aracına ve yapılan veri analizlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel ve ilişkisel bir alan çalışmasıdır. Alan araştırmasının bilimsel niteliği toplumla ve bireyle ilgili değişkenleri içermesinden kaynaklanır. Bu değişkenler bireyin cinsiyeti, dini, medeni hali, sosyo-ekonomik statüsü, eğitim düzeyi, yaşı, geliri, mesleği, yaşadığı coğrafi bölge, bağımsız değişkenleri; bireyin düşünceleri, ilgisi, tutumu, tavrı gibi psikolojik ve sosyal psikolojik davranışları bağımlı değişkenleri oluşturur (Özdemir, 2010: 53).

Araştırma ilişkisel bir alan çalışması olduğu için değişkenler arasındaki bağlantılar incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. İki tür evrenden söz edilebilir. Biri, genel evren öteki ise erişilebilir araştırma (çalışma) evrenidir. Genel evren soyut bir kavramdır. Tanımlanması kolay ancak ulaşılması güç ve hatta çoğu zaman olanaksız bir bütünü ifade etmektedir (Karasar 2012: 110).

Çalışma evreni ise ulaşılabilen evrendir. Hakkında görüş bildirilecek veya genellemelerde bulunulabilecek evrendir. Bu yönü ile somuttur. Araştırmacının, ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirebileceği evrendir (Karasar 2012: 110).

Örneklem, belli kurallara göre, belli bir evrenden seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar çoğunlukla örneklem kümeler üzerinde yapılır ve elde edilen sonuçlar ilgili evrenlere genellenir (Karasar, 2012, s.110-111).

Yükseköğretim kurumlarında mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencileri hem zaman yönünden hem de maddi olanaklar açısından ulaşılması güç bir evren olduğundan dolayı evreni oluşturan bu kütleden örneklem alma yoluna gidilerek çalışma tamamlanmıştır. Araştırmanın evreni kolayda örneklem yöntemi kullanılarak 2002 yılında AB ile uyumlu olarak yapılan İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre TR83 bölgesi olarak adlandırılan Orta Karadeniz Bölgesinde yer alan üniversiteler ile sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın evrenini TR83 Bölgesindeki Amasya Üniversitesi Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri, 19 Mayıs Üniversitesi Samsun Meslek Yüksek Okulu Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri, Çorum Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri bölümlerinin 2017-2018 öğretim yılında öğrenim görmekte olan aktif öğrencileri oluşturmuştur.

Yapılan incelemeler sonucunda araştırmanın yapıldığı TR83 Bölgesindeki üniversitelerin öğrenci işleri birimlerinden alınan bilgilere göre araştırma evreninin 179 kişiden oluştuğu görülmüştür. Çalışma evreninin tamamına ulaşılması hedeflenmiş fakat tamamı yerine 166 kişiye ulaşılabilmiştir. Ulaşılan bu rakam Comrey ve Lee'nin (1992) önerisi doğrultusunda bulguların genellenebileceği anlamına gelmektedir.

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesi konusunda araştırmacılara yardımcı olmak amacıyla bazı formüller geliştirilmiştir. Örneklem tespit edilmesinde kullanılan formül aşağıdaki çizelgede verilmiştir (Yamane, 2001:116):

Çizelge 3.1. Evren büyüklüklerinden çekilmesi gereken örneklem büyüklükleri hesaplama formülü

Örneklem Büyüklükleri Hesaplama Formülü

N: Yığındaki Birey Sayısı

n: Örneklemdeki Birey Sayısı

z: İstenilen Güvenirlilik Düzeyi İçin Standart Normal Dağılım Tablo Değeri

d: Duyarlılık

p: Yığında İstenilen Özelliği Taşıyan Bireylerin Oranı (p+q=1)

$$N \cdot (z)^2 \cdot (p) \cdot (p)$$

n= -----

$$N \cdot (d)^2 + (z)^2 \cdot (p) \cdot (p)$$

TR83 Bölgesindeki Üniversitelerde Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencileri İçin Formülün Uygulanışı

n: Örneklem Büyüklüğü

N: 179

p: 0,5

q: 0,3

z: 1,96

d: 0,05

$$179 \cdot (1,96)^2 \cdot (0,5) \cdot (0,5)$$

n= ----- = 122

$$179 \cdot (0,05)^2 + (1,96)^2 \cdot (0,5) \cdot (0,5)$$

Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerine ilişkin örneklem grubunun özellikleri Çizelge 3.2’de verilmiştir.

Çizelge 3.2. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerine ilişkin örneklem grubunun frekans ve yüzde dağılımları (n: 166)

Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	76	45,8
	Erkek	90	54,2
Yaş	18 yaş ve altı	6	3,6
	19-21 arası	131	78,9
	22-24 arası	25	15,1
	25 yaş ve üstü	4	2,4
Sınıf	1.Sınıf	74	44,6
	2.Sınıf	92	55,4
Okul	Amasya Üniversitesi	61	36,7
	19 Mayıs Üniversitesi	64	38,6
	Hitit Üniversitesi	17	10,2
	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	24	14,5
Mezun Olunan Lise Türü	Meslek Lisesi	119	71,7
	Genel Lise	47	28,3

Çizelge 3.2’de görüldüğü gibi araştırmada cinsiyete göre eşit olmayan bir dağılım söz konusudur. Kadın öğrenci sayısı 76 (%45,8) iken, erkek öğrenci sayısı 90 (%54,2)’dır. Aynı çizelge okullara göre incelendiğinde Amasya Üniversitesinden 61 (%36,7), OMÜ’den 64 (%38,6), Hitit Üniversitesinden 17 (%10,2), GOP Üniversitesinden 24 (%14,5) öğrencinin araştırmaya katıldığı görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin %55,4’ü 2. Sınıf, %78,9’u 19-21 yaş arası ve %71,77sinin meslek lisesi mezunu olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında ölçme aracı olarak Mesleki Turizm Eğitimi alan ön lisans öğrencilerine yedili likert ölçeğine göre geliştirilmiş “Üniversite Öğrencilerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği” uygulanmıştır. Bu ölçeğin yanı sıra öğrencilerin demografik ve öğrenim bilgilerini içeren bir anket de uygulanmıştır. Toplamda kırk dokuz maddeden oluşan ölçme aracı Demir (2015)’in “Öğrencilerin ve Öğretim Elemanlarının E-

Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği” adlı yüksek lisans tezinden yazarın izni alınarak alınmıştır.

Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu ölçeği 6 boyut ve toplamda 49 maddeden oluşmaktadır. Bu boyutlar: BÖY (5 madde), İÖY (7 madde), ÇİÖY (5 madde), KKÖ (21 madde), öğrenen kontrolü (4 madde) ve EÖYM boyutudur (7 madde). Bu boyutlar sırasıyla aşağıda açıklanmıştır.

Bilgisayar Öz Yeterliği: Bilgisayar kullanıcılarının bilgisayarın temel programlarını kullanmaya yönelik yeteneklerine güvenleri olarak yorumlanabilir (Demir,2015: 73).

İnternet öz yeterliği: İnternet kullanıcıların internet kullanma becerilerine duydukları güvendir (Hung vd., 2010).

Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği: Bireyin e-öğrenme ortamlarına özgü iletişim dili ve kültürünü ne kadar anladığına ve bu ortamlarda kendisini ne kadar iyi ifade edebildiğine yönelik algısıdır (Demir, 2015: 73).

Kendi kendine öğrenme: Öğrencilerin, öğretmenler gibi dış müdahalelerin yardımı olmadan da öğretme-öğrenme sürecinin kritik aşamalarındaki kritik kararları kendisinin alabildiğine yönelik algısını içerir (Demir, 2015: 73).

Öğrenen kontrolü: Geniş anlamda, bireyin öğrenme tecrübesi ve sürecini isteği doğrultusunda yönlendirme derecesi olarak yorumlanabilir (Shyu ve Brown, 1992).

E-öğrenmeye Yönelik Motivasyon: İnsanları e-öğrenmeye yönelik bir şeyler yapmaya iten, insanın içinde oluşan fiziksel, bilişsel ve duyuşsal bileşenleri olan bir güçlenme ve istek durumu olarak yorumlanabilir (Fidan, 1985).

Ölçeğin özelliklerinden daha fazla bahsetmek gerekirse aşağıdaki bilgiler verilebilir. Yedili likert tipinde tasarlanan ölçeğin maddeleri “Bana Hiç Uygun Değil” (1) ile “Bana Tamamen Uygun” (7) arasında değişecek şekilde derecelendirilmiştir. Ölçekten en fazla 343 puan alınabilirken en az 49 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan e-

öğrenmeye daha fazla hazır olunduğu anlamına gelmektedir. Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu ölçeğinin yapılandırılmış hali ekte sunulmuştur.

Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu ölçeğinin güvenilirliğini ispat etmek için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Nunnally ve Bernstein (1994) bir ölçeğin güvenilir olarak addedilebilmesi için o ölçeğin güvenilirlik katsayısının 0,7'den yüksek olması gerektiğini savunmuştur. Çizelge 3.3'de üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu ölçeğinin her iki yönetime göre de güvenilirlik katsayıları boyut bazında sunulmuştur.

Çizelge 3.3. Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeğinin boyut bazında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları

<i>Boyutlar</i>	<i>Cronbach Alfa (α)</i>
Bilgisayar Öz Yeterliği	0,95
İnternet Öz Yeterliği	0,85
Çevrimiçi İletişim Öz Yeterliği	0,84
Kendi Kendine Öğrenme	0,87
Öğrenen Kontrolü	0,91
E-öğrenmeye Yönelik Motivasyon	0,83
<i>Toplam</i>	0,91

Çizelge 3.3'de görüldüğü gibi yapısal güvenilirlik katsayılarının 0,84 ile 0,96 arasında, Cronbach Alfa güvenilirlik katsayılarının ise 0,84 ile 0,95 arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin genel Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,91 hesaplanırken Omega güvenilirlik katsayısı ise 0,88 olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda Nunnally ve Bernstein'in (1994) bulguları doğrultusunda üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu ölçeğinin güvenilir olduğu söylenebilir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecine başlamadan önce ölçeğin uygulanacağı üniversitelerin (Amasya, GOP, OMÜ, Hitit) ilgili bölüm başkanlıkları ile teker teker görüşülmüş ve bölümdeki aktif öğrenci sayısı kadar ölçek kendilerine teslim edilmiştir. Ölçekleri uygulayacak olan yetkililere ölçeklerin uygulanması noktasında gerekli yönergeler ifade edilmiştir.

Yukarıdaki süreçlerden sonra ölçek 166 gönüllü mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencisine kâğıt-kalem şeklinde uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Analiz aşamasında betimsel istatistiklerden yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Verilerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadıklarını kontrol etmek için çarpıklık ve basıklık değerleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılmadığı durumlarda ise Spearman sıra farkları ilişki katsayılarının karşılıkları kullanılmıştır. Değişkenler ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki anlamlı farklılık durumlarını ortaya çıkarmak ve araştırma kapsamında geliştirilen hipotezlerin kabul edilip edilmemesini belirlemek için T testi ve Anova testi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma bulguları ve bu bulgularla ilgili değerlendirme ve tartışmalara yer verilmiştir.

Öğretimde, bilgiyi öğrencilere hızlı, ucuz ve etkili bir şekilde ulaştırmak uzun zamandır amaçlanan bir durumdur. Günümüzde bu amaç uzaktan eğitim ve daha özelde e-öğrenme ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır ve bu durum bir paradigma değişimine neden olmaktadır. Fakat bu noktada öğrencilerinin eğitim-öğretim anlayışındaki bu paradigma değişimine hazır olup olmadıkları sorusu gündeme gelmektedir (Demir, 2015:84). Bu nedenle bu bölümde üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu yapısına ilişkin araştırma problemlerinin bulgularına yer verilmiş ve bu problemler tartışılmıştır.

4.1. Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerinin BİT'e Erişim ve BİT'i Kullanım Durumlarına İlişkin Bulgular

Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin BİT'e Erişim ve BİT'i kullanım durumlarını tespit etmek için 10 tane alt problem belirlenmiştir. Bu alt problemler sırasıyla aşağıdaki konularla ilgilidir;

- Kişisel bilgisayara sahipliği,
- İnternet bağlantısına sahipliği,
- İnternet bağlantısı olan akıllı telefon sahipliği
- İnternete erişiminde en çok hangi cihazın kullanıldığı,
- İnternete öncelikli erişim yeri,
- İnternet kullanım sıklığı,
- İnternete erişim amacı,
- Sosyal ağ siteleri kullanım sıklığıdır,
- Bilgisayar ve internet becerilerini nasıl geliştirdiği,
- Web ile internet arasındaki farkı bilip bilmediğidir.

Yukarıdaki konulara ilişkin bulgular sırasıyla sunulmuş ve tartışılmıştır.

4.1.1. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin kişisel bilgisayara sahip olma durumunun dağılımı

E-öğrenme için bir bilgisayara sahip olunması e-öğrenme sistemlerini aktif kullanılabilmesi noktasında büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda bu alt problemde mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin kişisel bilgisayara sahip olma durumlarına ilişkin bulgular Çizelge 4.1’de verilmiştir.

Çizelge 4.1. Öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu

Sahiplik Durumu	f	%	T	p
Evet	98	%59	3,00	0,003*
Hayır	68	%41		
Toplam	166	100		

Çizelge 4.1 incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun kişisel bilgisayara sahip olduğu ($f=98$; $\%=59$), bir kısmının ise sahip olmadığı ($f=68$; $\%=41$) görülmektedir. Öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir ve 0,003 önem düzeyi ile öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilerek H2a hipotezi kabul edilmiştir ($p < 0,05$).

Önceki çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin kişisel bilgisayar sahiplik oranlarının BİT’in son yıllardaki hızlı gelişimi ile birlikte yıldan yıla artmakta olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin Ata ve Baran (2011) yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olanlarının oranı %68,6’sı iken, Demir (2015) Hacettepe Üniversitesi öğrencilerine yönelik yapmış olduğu çalışmada bu oranı %89,2 bulmuştur. Fakat bu araştırmada oran diğer çalışmalara göre oldukça düşük çıkmıştır. Bunun sebebi ölçeğin uygulandığı bölgedeki öğrencilerin ekonomik durumu, öğretim gördükleri programların gereksinimleri gibi etkenlere bağlanabilir.

4.1.2. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet bağlantısına sahip olma durumunun dağılımı

Modern eğitim anlayışı yavaş yavaş uzaktan eğitim ve daha özel olarak e- öğrenmeye doğru kaymaktadır. Uzaktan eğitim tanımı itibari ile öğretici ile öğrenen arasında bir mesafe gerektirmektedir. Bu mesafe sorununu aşabilmek ve böylece bu eğitim anlayışından yararlanabilmek için genellikle internet bağlantısı gibi teknolojilerden yararlanılmaktadır. Bu nedenle internet bağlantısına sahip olmak e- öğrenme ve benzeri yaklaşımlar için hayati önem arz etmektedir (Demir,2015:87). Bu bağlamda bu alt problemde öğrencilerin internet bağlantısına sahip olma durumlarına ilişkin bulgular Çizelge 4.2’de verilmiştir.

Çizelge 4.2. Öğrencilerin internet bağlantısına sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu

Sahiplik Durumu	f	%	T	p
Evet	143	%86,1	0,67	0,50
Hayır	22	%13,3		
Belirtilmemiş	1	%0,6		
Toplam	166	100		

Çizelge 4.2’de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun internet bağlantısına sahip olduğu (f=143; %=86,1), küçük bir kısmının ise sahip olmadığı (f=22; %=13,3) görülmüştür. Öğrencilerin internet bağlantısına sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir ve 0,50 önem düzeyi ile öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek H2b hipotezi kabul edilmemiştir ($p > 0,05$).

Bu konuda önceki çalışmalara Ata ve Baran (2011) ve Demir (2015) bakıldığında araştırma sonucunda ortaya çıkan oranın oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bunun nedeni, Türkiye’nin son yıllarda internet ağı noktasında kaydettiği ilerlemeye bağlanabilir.

4.1.3. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet bağlantısı olan akıllı telefona sahip olma durumunun dağılımı

Günümüzde akıllı telefonlarının kullanılmasının yaygınlaşması akıllı telefonları e- öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir unsur haline getirmiştir. Bu bağlamda bu alt problemde

öğrencilerin internet bağlantısı olan bir akıllı telefona sahip olma durumlarına ilişkin bulgular Çizelge 4.3'te verilmiştir.

Çizelge 4.3. Öğrencilerin akıllı telefona sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu

Sahiplik Durumu	f	%	T	p
Evet	158	%95,2	0,32	0,74
Hayır	4	%2,4		
Belirtilmemiş	4	%2,4		
Toplam	166	100		

Çizelge 4.3'te görüldüğü gibi öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğunun internet bağlantısına sahip olduğu ($f=158$; $\%=95,2$), çok az bir kısmının ise sahip olmadığı ($f=22$; $\%=2,4$) görülmüştür. Öğrencilerin internet bağlantısına sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir ve 0,74 önem düzeyi ile öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek H2c hipotezi kabul edilmemiştir ($p > 0,05$).

Önceki çalışmaların ve bu araştırmanın bulgularına bakıldığında, gsm operatörlerinin yapmış olduğu kampanyalar, wifi imkânlarının artması, insanların hayatını kolaylaştıran mobil uygulamaların kullanımının yaygınlaşması ve bu uygulamaları kullanabilme ihtiyacından doğan internet bağlantılı akıllı telefona sahip olma gerekliliği gibi etkenler internet bağlantısı olan akıllı telefon kullanımını her geçen gün arttırmaktadır.

4.1.4. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete erişimde en çok kullandıkları cihazların dağılımı

Bilişim teknolojilerinin çok hızlı bir şekilde gelişmesiyle birlikte masaüstü, dizüstü, tablet ve akıllı telefonlar gibi birçok farklı boyutta ve işlevde internete bağlanmak için kullanılabilen teknolojik cihaz ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda bu alt problemde öğrencilerin internete erişimde en çok hangi cihazı kullanmayı tercih ettiklerine ilişkin bulgular Çizelge 4.4'te verilmiştir.

Çizelge 4.4. Öğrencilerin internete erişimde en çok kullandıkları cihaz ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu

Kullanılan Cihaz	f	%	T	p
Masaüstü	12	%7,2	1,49	0,13
Dizüstü	3	%1,8		
Tablet	1	%0,6		
Akıllı Telefon	150	%90,4		
<i>Toplam</i>	166	100		

Çizelge 4.4'te görüldüğü gibi öğrenciler internete erişimde en çok akıllı telefon (f=150; %=90,4) kullanırken en az tablet (f=1; %=0,6) kullanılmaktadır. Bununla birlikte; dizüstü bilgisayar kullanımı (f=3; %=1,8) iken masaüstü bilgisayar kullanımı (f=12; %=7,2) oranlarındadır. Masaüstü, dizüstü ve tablet kullananların sayısı az olduğundan bu üç değişken bir çatıda toplanarak akıllı telefon ile karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin internet bağlantısına sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir ve 0,13 önem düzeyi ile öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek H2d hipotezi kabul edilmemiştir ($p > 0,05$).

Önceki yapılan çalışmalar incelendiğinde dizüstü bilgisayar kullanımı oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin; Demir (2015) yapmış olduğu çalışmada dizüstü bilgisayar kullanım oranının %46,9 olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada dizüstü bilgisayar kullanımının düşük olması araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgisayar sahiplik oranının diğer çalışmalara oranla daha düşük olmasıyla ilişkilendirilebilir.

4.1.5. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete öncelikli erişim yerinin dağılımı

Gelişen teknolojiyle beraber günümüzde üretilen bilişim ürünlerinin birçoğu internete bağlanabilme özelliğine sahip olmaktadır. Üretilen cihazlar taşınabilirlik, işlemci hızı, depolama kapasitesi ve internete bağlanma hızı gibi özelliklerde farklılık göstermektedir. Bu durum kullanıcıların internete erişim noktasında farklı tercihler yapmasına sebep olabilmektedir. Bu bağlamda bu alt problemde öğrencilerin internete öncelikli erişim yerine ilişkin bulgular Çizelge 4.5'te verilmiştir.

Çizelge 4.5. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete öncelikli erişim yeri frekans ve yüzdesi

Erişim Yeri	f	%
Ev	48	%28,9
Okul	3	%1,8
İnternet Kafe	7	%4,2
Mobil	102	%61,4
Diğer	6	%3,6
Toplam	166	100

Çizelge 4.5'te görüldüğü gibi öğrencilerin internete öncelikli erişim yeri en çok mobil (f=102; %=61,4) olurken en az okul (f=3; %=1,8) olmuştur. Bununla birlikte; ev oranı (f=48; %=28,9) iken internet kafe (f=7; %=4,2) oranındadır.

Yukarıdaki bulgulara bakıldığında mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete birden fazla noktadan bağlanma eğilimlerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Burada öğrencilerin okulda internete bağlanma oranının çok düşük çıkması araştırmanın yapıldığı üniversitelerin internete erişim noktasında öğrencilere sağladığı imkânların yetersiz olduğu kanısına ulaşılabilir.

4.1.6. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet kullanım sıklığının dağılımı

E-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyinin tespitinde öğrencilerin internet kullanım sıklığı ile ilgili veriler önem arz etmektedir. Bu bağlamda bu alt problemde öğrencilerin internet kullanım sıklığına ilişkin bulgular Çizelge 4.6'da verilmiştir.

Çizelge 4.6. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet kullanım sıklığı frekans ve yüzdesi

İnternet Kullanım Sıklığı	Kullanımı		Ayda 1 Defa		Ayda 2 Defa		Haftada 1 Defa		Günde 1 Defa		Gün Boyunca		Kayıp	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
E-Posta	37	22,3	42	25,3	13	7,8	25	15,1	25	15,1	21	12,7	3	1,8
Web	26	15,7	9	5,4	4	2,4	16	9,6	40	4,1	67	40,4	4	2,4
Arama Motorları	18	10,8	1	0,6	2	1,2	15	9	49	29,5	78	47	3	1,8

Çizelge 4.6’da görüldüğü gibi öğrenciler web (f=67; %=40,4) ve arama motorlarını (f=78; %=47) gün boyunca kullanmaktadırlar. Öğrencilerin dörtte birinin ise e-posta (f=37; %=22,3) kullanmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin % 25, 3 ü e-postalarını ayda bir defa kontrol etmektedirler. Önceki çalışmaların bulguları incelendiğinde öğrencilerin internet kullanım sıklığının zaman içerisinde genel olarak arttığı ileri sürülebilir.

4.1.7. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete erişim amacının dağılımı

E-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyinin tespitinde öğrencilerin internete erişim amacıyla ilgili veriler araştırmanın sonuçları açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda bu alt problemde öğrencilerin internete erişim amacına ilişkin bulgular Çizelge 4.7’de verilmiştir.

Çizelge 4.7. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete erişim amacı frekans ve yüzdesi

İnternete Erişim Amacı	Hiç		Bazen		Genellikle		Her Zaman	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Sosyal Ağlar	20	12	23	13,9	51	30,7	72	43,4
E-Posta	21	12,7	84	50,6	44	26,5	17	10,2
Bilgi Edinme	7	4,2	37	22,3	87	52,4	35	21,1
Haberler	14	8,4	67	40,4	53	31,9	32	19,3
Dosya İndirme	11	6,6	44	26,5	61	36,7	50	30,1
Alışveriş	39	23,5	70	42,2	44	26,5	13	7,8
Oyun	39	23,5	55	33,1	47	28,3	25	15,1
Öğrenim ve Eğitim	17	10,2	53	31,9	69	41,6	27	16,3

Çizelge 4.7'ye bakıldığında öğrencilerin interneti en çok sosyal ağlara (f=72; %=43,4) bağlanmak için kullandığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber genellikle bilgi edinme (f=87; %=52,4), öğrenim ve eğitim (f=69; %=41,6) ve dosya indirmek (f=61; %=36,7) için de kullanılmaktadırlar. Araştırmanın bulgularına göre, öğrenciler interneti bazen de e-posta kontrolü (f=84; %=50,6), alışveriş (f=70; %=42,2) ve haberleri takip etmek (f=67; %=40,4) amacıyla da kullandıkları görülmektedir. Ayrıca internete oyun oynamak için bağlananların oranının da diğer değişkenlere göre düşük olduğu gözükmemektedir.

Araştırmanın bulguları ışığında mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete erişim amacının toplumdaki sosyal medya kullanma alışkanlığına paralel olarak sosyal ağlara bağlanma noktasında yoğunlaştığı söylenebilir. Öğrenciler elde edilen verilere göre bilgi edinme, e-posta, alışveriş, haberler, öğrenim gibi diğer değişkenlere daha çok ihtiyaç duyduğunda eriştikleri yorumu yapılabilir.

4.1.8. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin sosyal ağ kullanım sıklığının dağılımı

Bir önceki alt problemin bulgularında öğrencilerin interneti en çok sosyal ağlara bağlanmak için kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bulguların ışığında öğrencilerin en çok hangi sosyal ağları ne sıklıkta kullandıklarına ilişkin verilerin de yorumlanması yararlı olacaktır. Bu bağlamda öğrencilerin sosyal ağ kullanım sıklığına ilişkin bulgular Çizelge 4.8'de verilmiştir.

Çizelge 4.8. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet kullanım sıklığı frekans ve yüzdesi

Sosyal Ağ Kullanım Sıklığı	Kullanmıyorum		Ayda 1 Defa		Ayda 2 Defa		Haftada 1 Defa		Günde 1 Defa		Gün Boyunca	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Facebook	56	33,7	9	5,4	8	4,8	26	15,7	37	22,3	30	18,1
Twitter	94	56,6	9	5,4	1	0,6	12	7,2	26	15,7	24	14,5
Google Plus	93	56	13	7,8	11	6,6	18	10,8	19	11,4	12	7,2
Academia	120	72,3	6	3,6	2	1,2	16	9,6	15	9	7	4,2
Instagram	38	22,9	5	3	3	1,8	6	3,6	22	13,3	92	55,4
Linkedin	126	75,9	3	1,8	6	3,6	13	7,8	15	9	3	1,8
Diğer	84	50,6	12	7,2	9	5,4	23	13,9	20	12	18	10,8

Çizelge 4.8’de görüldüğü gibi öğrencilerin Instagram’da gün boyunca bağlı kalma eğilimi (f=92; %=55,4) yarıdan fazladır. Öğrencilerin Instagram’da hesabının olmaması durumunun (f=38; %=22,9) ise düşük olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin Twitter ve Facebook hesaplarına sahip oldukları ve genellikle günde bir defa twitter (f=26; %=15,7) ve Facebook (f=37; %=22,3) hesaplarını kullanmaktadırlar. öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Academia (f=120; %=72,3) ve LinkedIn (f=126; %=75,9) gibi akademik ve profesyonel sosyal ağ sitelerinde hesaplarının olmadığı görülmektedir.

Önceki çalışmalar incelendiğinde Facebook’un üniversite öğrencileri arasında en çok kullanılan sosyal ağ sitesi olduğu ve bunu sırasıyla Twitter ve Google Plus’ın izlediği anlaşılmaktadır. Örneğin; Kuzu (2014) %94,3, Demir (2015) %84,3 oranında üniversite öğrencilerinin Facebook kullanım verilerine ulaşmışlardır. Bu araştırmaya paralel olarak önceki çalışmalarda da üniversite öğrencileri arasında Academia ve LinkedIn gibi akademik ve profesyonel sosyal ağ sitelerinin kullanımının henüz yeterince yaygınlaşmadığına yönelik bulgular vardır. Önceki çalışmalardan farklı olarak bu araştırmaya katılan öğrencilerin diğer sosyal medya ağlarından ziyade Instagramı kullandıkları gözükmemektedir. Bu durum Instagramın son yıllarda artan popülaritesine bağlanabilir.

4.1.9. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin bilgisayar ve internet becerilerini geliştirme durumunun dağılımı

Bu kısımda öğrencilerin bilgisayar ve internet becerilerini nasıl geliştirdiklerine ilişkin bulgular Çizelge 4.9’da verilmiştir.

Çizelge 4.9. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin bilgisayar ve internet becerilerini geliştirme durumu frekans ve yüzdesi

Geliştirme Aracı	f	%
Üniversitedeki Dersler	18	%10,8
Özel Kurslar	15	%9,0
Başkalarının Yardımı	3	%1,8
Kendi Olanakları	130	%78,3
Toplam	166	100

Çizelge 4.9’da görüldüğü gibi öğrenciler bilgisayar ve internet becerilerini oldukça yüksek bir oranla kendi olanaklarıyla ($f=130$; $\%=78,3$) geliştirmişlerdir. Bununla birlikte; üniversitedeki derslerle geliştirenlerin $\%10,8$, özel kurslara giderek geliştirenlerin $\%9$ ve başkalarının yardımıyla geliştirenlerin $\%1,8$ olduğu gözükmemektedir.

Araştırmanın öğrencilerin bilgisayar ve internet becerilerini nasıl geliştirdiklerine ilişkin bulgularına bakıldığında öğrencilerin bu becerileri kendi kendine öğrenme yoluyla geliştirdiklerinin söz konusu olduğu söylenebilir.

4.1.10. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin web ile internet arasındaki farkı bilme durumunun dağılımı

Bu kısımda öğrencilerin web ile internet arasındaki farkı bilip bilmediklerine ilişkin bulgular Çizelge 4.10’da verilmiştir.

Çizelge 4.10. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin web ile internet arasındaki farkı bilme durumu frekans ve yüzdesi

Farkı Bilme	f	%
Evet	90	$\%54,2$
Hayır	76	$\%45,8$
Toplam	166	100

Çizelge 4.10 incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun web ile internet arasındaki farkı bildiği ($f=90$; $\%=54,2$), bir kısmının ise bilmediği ($f=76$; $\%=45,8$) görülmektedir.

Web ile internet arasındaki farkı bilme konusundaki bulgulara bakıldığında ortaya çıkan oranlar öğrencilerin bilgisayar ve interneti kullanırken arama motorları ya da internet araçları gibi teknik detaylar hakkında büyük ölçüde bilgi sahibi olduklarını göstermekte olabilir.

4.2. Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerinin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Yapısının Boyut Ortalamalarına İlişkin Bulgular

Bu araştırma kapsamında mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının;

- Bilgisayar öz yeterliği (BÖY),
- İnternet öz yeterliği (İÖY),
- Çevrimiçi iletişim öz yeterliği (ÇİÖY),
- Kendi kendine öğrenme (KKÖ),
- Öğrenen kontrolü (ÖK),
- E-öğrenmeye yönelik motivasyon (EÖYM) boyutlarından oluştuğu kabul edilmiştir.

Bu boyutların ortalama ve standart sapmaları Çizelge 4.11’de verilmiştir.

Çizelge 4.11. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutlarının ortalamaları ve standart sapmaları

Boyutlar	$\bar{X}$	SS
Bilgisayar Öz Yeterliği	4,71	1,52
İnternet Öz Yeterliği	5,41	1,29
Çevrimiçi İletişim Öz Yeterliği	5,56	1,41
Kendi Kendine Öğrenme	5,10	1,05
Öğrenen Kontrolü	5,16	1,38
E-Öğrenmeye Yönelik Motivasyon	4,76	1,55

*Boyutların puanlanmasında yedili Likert ölçek tipi kullanılmıştır.

Çizelge 4.11’de görüldüğü gibi mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk boyutları arasında en yüksek düzeyde çevrimiçi iletişim öz yeterliği (ÇİÖY) boyutuna ($\bar{X} = 5,56$; $SS = 1,41$), en düşük düzeyde ise bilgisayar öz yeterliliği (BÖY) boyutuna ($\bar{X} = 4,71$; $SS = 1,52$) sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ile ilgili önceki çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyini bu araştırmadaki gibi inceleyen ve katılımcıların e-öğrenmeye hazır bulunuşluğunu boyutlardan aldıkları ortalama puanlara göre yorumlayan dört çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalar Hung vd. (2010), Yurdugül ve Alsancak-Sırakaya (2013), Çiğdem ve Yıldırım (2014) ve Demir (2015) dir. Bahsi geçen çalışmaların bulguları genel hatlarıyla incelendiğinde bilişim teknolojilerinin ve sosyal

ağların kullanımıyla ilgili ortaya çıkan sonuçlardaki oranların bu çalışmada arttığı görülmektedir.

Hung vd. (2010) çalışmasında en düşük ortalama değere sahip olan e-öğrenmeye hazır bulunuşluk bileşeninin öğrenen kontrolü ($\bar{X}=3,60$; $SS=0,72$), en yüksek ortalama değere sahip olan e-öğrenmeye hazır bulunuşluk bileşeninin ise bilgisayar/internet öz yeterliği bileşeni ($\bar{X}=4,37$; $SS=0,60$) olduğu sonucuna ulaşmıştır. En yüksek ikinci ortalama değere sahip bileşenin öğrenme için motivasyon ($\bar{X}=4,01$; $SS=0,59$), bir sonraki en yüksek ortalama değere sahip bileşen ise çevrimiçi iletişim öz yeterliği (ÇİÖY) ($\bar{X}=3,93$; $SS=0,67$) olarak tespit etmiştir. En düşük ikinci ortalamaya sahip bileşen ise kendi kendine öğrenme (KKÖ) bileşenidir ($\bar{X}=3,75$; $SS=0,65$).

Yurdugül ve Alsancak-Sırakaya (2013) e-öğrenmeye hazır bulunuşluk bileşenlerini en yüksekten en düşüğe doğru şu şekilde vermiştir; ÇİÖY ($\bar{X}=4,07$; $SS=0,94$), KKÖ ($\bar{X}=3,85$; $SS=0,59$), bilgisayar/internet öz yeterliği ($\bar{X}=3,79$; $SS=1,06$) ve öğrenme için motivasyon ($\bar{X}=3,79$; $SS=0,62$) ve son olarak öğrenen kontrolü ($\bar{X}=3,12$; $SS=0,94$).

Çiğdem ve Yıldırım (2014) meslek yüksekokulu öğrencilerine yönelik yapmış oldukları çalışmada en yüksek ortalamaya sahip bileşenin EÖYM ($\bar{X}=4,46$; $SS=0,66$) olduğunu tespit etmiştir. Diğer bileşenler ise yüksekten düşüğe doğru şu şekilde bulunmuştur; KKÖ ($\bar{X}=4,14$; $SS=0,68$), ÖK ($\bar{X}=3,86$; $SS=0,78$), ÇİÖY ($\bar{X}=3,80$; $SS=0,88$) ve son olarak BÖY ($\bar{X}=3,56$; $SS=0,85$).

Demir (2015) yapmış olduğu çalışmada üniversite öğrencilerinin, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk boyutları arasında en yüksek düzeyde İÖY boyutuna ($\bar{X}=6,31$; $SS=0,82$), en düşük düzeyde ise EÖYM boyutuna ($\bar{X}=4,43$; $SS=1,54$) sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

4.3. Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerinin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Yapısının Boyutları Arasındaki İstatistiksel Bulgular

E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ile ilgili önceki çalışmalar incelendiğinde boyutlarının birbirleriyle ilişkilerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının

boyutları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı irdelenmiştir. Gerekli analizleri sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilmek için öncelikle verinin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek amacıyla Çizelge 4.12’de e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri çıkarılmıştır.

Çizelge 4.12. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri

Boyutlar	Çarpıklık			Basıklık		
	İst*	SH**	İst/SH	İst	SH	İst/SH
Bilgisayar Öz Yeterliği	-0,52	0,19	-2,73	-0,73	0,38	-1,92
İnternet Öz Yeterliği	-1,10	0,19	-5,78	0,73	0,37	1,97
Çevrimiçi İletişim Öz Yeterliği	-1,11	0,19	-5,84	0,61	0,37	1,64
Kendi Kendine Öğrenme	-0,40	0,19	-2,10	-0,48	0,39	-1,23
Öğrenen Kontrolü	-0,38	0,19	-2,00	-0,63	0,38	-1,65
E-Öğrenmeye Yönelik Motivasyon	-0,37	0,19	-1,90	-0,62	0,38	-1,63

* İstatistik,

** Standart Hata

Çizelge 4.12’de görüldüğü gibi e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının çarpıklık ist/sh değerleri -5,84 ile -1,90 arasında, basıklık ist/sh değerleri ise -1,92 ile 1,97 arasında değişmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin standart hatalara bölümü normallik için kritik olan 3 değerinden (Orhunbilge,1996) fazla olduğundan dolayı verinin normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Bundan dolayı Spearman analizi uygulanarak öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki Spearman ilişki katsayıları Çizelge 4.13’de verilip yorumlanmıştır.

Çizelge 4.13. Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki spearman sıra farkları ilişki katsayıları

Boyutlar	BÖY	İÖY	ÇİÖY	KKÖ	ÖK	EÖYM
Bilgisayar Öz Yeterliği	1					
İnternet Öz Yeterliği	0,72**	1				
Çevrimiçi İletişim Öz Yeterliği	0,62**	0,74**	1			
Kendi Kendine Öğrenme	0,55**	0,58**	0,56**	1		
Öğrenen Kontrolü	0,41**	0,52**	0,49**	0,63**	1	
E-Öğrenmeye Yönelik Motivasyon	0,23**	0,27**	0,19*	0,44**	0,47**	1

**İlişkiler 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

*İlişkiler 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Çizelge 4.13’de verilen ve bundan sonra araştırma kapsamına verilecek olan ilişki katsayıları Çizelge 4.14’de sunulan sınıflama doğrultusunda incelenmiştir.

Çizelge 4.14. İlişki katsayısının sınıflanması (Büyüköztürk, 2006).

<i>İlişki Katsayısı Aralığı</i>	<i>İlişkinin Yorumu</i>
0,00-0,30	Zayıf
0,30-0,70	Orta
0,70-1,00	Yüksek

Çizelge 4.14’ e bakıldığında 0,00 ile 0,30 arasındaki ilişki katsayılarının zayıf, 0,30 ile 0,70 arasındaki ilişki katsayılarının orta ve 0,70 ile 1,00 arasındaki ilişki katsayılarının ise yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.13’de görüldüğü gibi en yüksek ilişki katsayısının çevrimiçi iletişim öz yeterliliği (ÇİÖY) ile internet öz yeterliliği (İÖY) boyutları arasında olduğu görülmektedir ($r = 0,74$). En düşük ilişki katsayılarının ise e-öğrenmeye yönelik motivasyon (EÖYM) ile çevrimiçi iletişim öz yeterliliği (ÇİÖY) arasında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($r = 0,19$).

Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği (ÇİÖY) ile internet öz yeterliliği (İÖY) boyutları arasında en yüksek düzeyde ilişki olmasının nedeni internet ortamında iletişim kurabilmek için bazı internet araçlarının kullanım becerilerine sahip olunması zorunluluğu olabilir.

Çizelge 4.13 genel olarak incelendiğinde ilişki katsayılarının hepsinin pozitif yönde olduğu ve e-öğrenmeye yönelik motivasyonun 0,05 oranında anlamlı ilişki verdiği geri kalanın ise 0,01 oranında anlamlı ilişki verdiği görülmektedir. Boyutlar arasındaki ilişkiler şu şekildedir; EÖYM ile BÖY, İÖY ve ÇİÖY arasındaki ilişki zayıf, EÖYM ile KKÖ ve ÖK arasındaki ilişki orta, BÖY, ÇİÖY ve İÖY arasındaki ilişki ise yüksektir.

Bu alanda önceki yapılan çalışmalar üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu yapısının boyutları arasındaki ilişkiler açısından incelendiğinde ve bu ilişkiler çalışmanın ilişkileri ile karşılaştırıldığında Hung vd. (2010) boyutlar arasında en düşük ilişki katsayısını, bilgisayar/internet öz yeterliliği (BÖY/İÖY) ve öğrenen kontrolü (ÖK)

boyutlarının verdiğini bulmuştur ($r = 0,05$). En yüksek ilişki katsayısının ise, kendi kendine öğrenme KKÖ ile öğrenen kontrolü ÖK boyutları arasında olduğunu bulmuştur ($r = 0,66$). Yurdugül ve Alsancak-Sırakaya (2013), üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının öğrenen kontrolü ile bilgisayar/internet öz yeterliği (BÖY/İÖY) ve öğrenen kontrolü (ÖK) ile çevrimiçi iletişim öz yeterliliği ÇİÖY boyutlarının negatif yönde ilişki verdiklerini bulmuştur ($r = -0,10$). Diğer ilişki katsayılarının pozitif yönde olduğunu ve en yüksek düzeydeki ilişkinin kendi kendine öğrenme (KKÖ) ile e-öğrenmeye yönelik motivasyon (EÖYM) boyutları arasında olduğunu bulmuştur ($r = 0,72$).

Demir (2015)'in çalışması incelendiğinde en yüksek ilişki katsayısının kendi kendine öğrenme (KKÖ) ile öğrenen kontrolü (ÖK) ve çevrimiçi iletişim öz yeterliliği (ÇİÖY) ile kendi kendine öğrenme (KKÖ) boyutları arasında elde edildiği görülmektedir ($r = 0,63$). En düşük ilişki katsayılarının ise e-öğrenmeye yönelik motivasyon (EÖYM) ile internet öz yeterliği (İÖY) ve yine e-öğrenmeye yönelik motivasyon (EÖYM) ile kendi kendine öğrenme (KKÖ) arasında olduğu anlaşılmıştır.

4.4. Araştırmanın Çalışma Evreni ile E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Yapısının Boyutları Arasındaki Bağlantıya İlişkin Bulgular

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin demografik durumlarına göre e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri istatistiksel verilerle incelenmiştir.

4.4.1. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının okullara göre dağılımı

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin okul durumu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki bağlantıya ilişkin bulgular Çizelge 4.15'de verilmiştir.

Çizelge 4.15. Öğrencilerin öğrenim görmekte olduğu okul ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu

Okul	f	%	F	p
Amasya Üniv.	61	36,7	1,00	0,39
19 Mayıs Üniv.	64	38,6		
Hitit Üniv.	17	10,2		
GOP Üniv.	24	14,5		

Çizelge 4.15 incelendiğinde en yüksek e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesine sahip olan okulun GOP Üniversitesi ($\bar{X}=5,31$; $SS=1,13$), en düşük e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesine sahip olan okulun Hitit Üniversitesi ($\bar{X}=4,85$; $SS=0,66$) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin kaçınıcı sınıf olduğu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir ve 0,39 önem düzeyi ile öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek H1c hipotezi kabul edilmemiştir ($p > 0,05$).

4.4.2. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının cinsiyete göre dağılımı

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin cinsiyet durumu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki bağlantıya ilişkin bulgular Çizelge 4.16’da verilmiştir.

Çizelge 4.16. Öğrencilerin cinsiyeti ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu

Cinsiyet	f	%	T	p
Kadın	76	45,8	-0,25	0,79
Erkek	90	54,2		

Çizelge 4.16 incelendiğinde mesleki turizm eğitimi almakta olan bayan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesinin ($\bar{X}=5,10$; $SS=0,99$), erkeklerin ise ($\bar{X}=5,15$; $SS=1,07$) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyeti ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir ve 0,79 önem düzeyi ile öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel

açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek H1a hipotezi kabul edilmemiştir ($p > 0,05$).

4.4.3. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının yaşa göre dağılımı

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin yaş durumu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki bağlantıya ilişkin bulgular Çizelge 4.17’de verilmiştir.

Çizelge 4.17. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının yaşa göre ortalama ve standart sapmaları

Yaş	BÖY		İÖY		ÇİÖY		KKÖ		ÖK		EÖYM		GENEL	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
18 Yaş ve Altı	4,90	1,21	5,14	1,42	5,37	1,47	4,81	1,07	4,67	1,48	4,10	1,53	4,93	1,10
19 – 21 Arası	4,67	1,60	5,34	1,37	5,49	1,46	5,09	1,11	5,17	1,42	4,80	1,60	5,11	1,10
22 – 24 Arası	4,88	1,20	5,78	0,79	5,90	1,16	5,26	0,78	5,12	1,19	4,71	1,32	5,29	0,69
25 Yaş ve Üstü	4,30	1,01	5,61	0,79	6,25	1,03	4,76	0,51	5,63	0,96	4,61	1,63	4,96	0,62

Çizelge 4.17 incelendiğinde en yüksek e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesine sahip olan yaş grubunun 22-24 arası ($\bar{X}=5,29$; $SS=0,69$), en düşük e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesine sahip olan yaş grubunun ise 18 yaş ve altı öğrencilerin ($\bar{X}=4,93$; $SS=1,10$) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.4.4. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının sınıf düzeyine göre dağılımı

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin sınıf düzeyi ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki bağlantıya ilişkin bulgular Çizelge 4.18’de verilmiştir.

Çizelge 4.18. Öğrencilerin kaçınıcı sınıf olduğu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu

Sınıf Düzeyi	f	%	T	p
1. Sınıf	74	44,6	-0,24	0,81
2. Sınıf	92	55,4		

Çizelge 4.18 incelendiğinde mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerden birinci sınıfta olanların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesinin ($\bar{X}=5,10$; $SS=1,04$), ikinci sınıfta olanların ise ($\bar{X}=5,15$; $SS=1,03$) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kaçınıcı sınıf olduğu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir ve 0,81 önem düzeyi ile öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek H_{1b} hipotezi kabul edilmemiştir ($p > 0,05$).

4.4.5. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının mezun olunan lise türüne göre dağılımı

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin mezun olunan lise türü durumu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki bağlantıya ilişkin bulgular Çizelge 4.19’da verilmiştir.

Çizelge 4.19. Öğrencilerin mezun olduğu lise türü ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki istatistiksel farklılık durumu

Lise Türü	f	%	T	p
Meslek Lisesi	119	71,7	1,33	0,18
Genel Lise	47	28,3		

Çizelge 4.19 incelendiğinde mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin meslek lisesinden mezun olanların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesinin ($\bar{X}=5,19$; $SS=1,00$), genel liseden mezun olanların ise ($\bar{X}=4,92$; $SS=1,12$) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin mezun olduğu lise türü ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir ve 0,81 önem düzeyi ile öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olması ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek H_{1d} hipotezi kabul edilmemiştir ($p > 0,05$).

4.5. Katılımcıların BİT'e Erişim ve BİT'i Kullanım Durumları ile E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Yapısının Boyutları Arasındaki Bağlantıya İlişkin Bulgular

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin BİT'e erişim ve BİT'i kullanım durumları bağlamında e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri istatistiksel verilerle incelenmiştir.

4.5.1. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının kişisel bilgisayara sahip olma durumuna göre dağılımı

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin kişisel bilgisayara sahip olma durumu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki bağlantıya ilişkin bulgular Çizelge 4.20'de verilmiştir.

Çizelge 4.20. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının kişisel bilgisayara sahip olma durumuna göre ortalama ve standart sapmaları

Sahip Olma Durumu	BÖY		İÖY		ÇİÖY		KKÖ		ÖK		EÖYM		GENEL	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Evet	5,12	1,24	5,61	1,20	5,74	1,31	5,29	0,93	5,21	1,23	4,87	1,56	5,34	0,87
Hayır	4,10	1,68	5,10	1,38	5,30	1,53	4,83	1,16	5,07	1,57	4,60	1,54	4,84	1,16

Çizelge 4.20 incelendiğinde mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerden kişisel bilgisayara sahip olanların e-öğrenmeye daha çok hazır oldukları anlaşılmaktadır. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesi kişisel bilgisayara sahip olanlarda ($\bar{X}=5,34$; $SS=0,87$), sahip olmayanların ise ($\bar{X}=4,84$; $SS=1,16$) olduğu görülmektedir.

4.5.2. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internete erişimde kullanılan cihaza göre dağılımı

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete erişimde kullanılan cihaz durumu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki bağlantıya ilişkin bulgular Çizelge 4.21'de verilmiştir.

Çizelge 4.21. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internete erişimde kullanılan cihaza göre ortalama ve standart sapmaları

Kullanılan Cihaz	BÖY		İÖY		ÇİÖY		KKÖ		ÖK		EÖYM		GENEL	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Masaüstü	5,30	0,98	5,85	0,73	6,22	0,50	5,75	0,60	5,29	1,34	5,14	1,41	5,64	0,66
Dizüstü	6,30	0,99	6,86	0,20	7,00	0,00	3,48	0,00	4,50	1,41	3,71	0,14	4,71	0,00
Tablet	6,20	0,00	5,57	0,00	5,20	0,00	5,00	0,00	5,25	0,00	2,29	0,00	4,86	0,00
Akıllı Telefon	4,62	1,54	5,35	1,33	5,49	1,45	5,05	1,07	5,15	1,39	4,76	1,56	5,09	1,05

Çizelge 4.21 incelendiğinde mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerden internete erişimde masaüstü bilgisayar kullananların e-öğrenmeye daha çok hazır oldukları anlaşılmaktadır. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesi internete erişimde masaüstü kullananlarda ($\bar{X}=5,64$; $SS=0,66$) olduğu görülmektedir.

4.5.3. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internet kullanım sıklığına göre dağılımı

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internet kullanım sıklığı ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki bağlantıya ilişkin bulgular Çizelge 4.22’de verilmiştir.

Çizelge 4.22. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internet kullanım sıklığına göre ortalama ve standart sapmaları

Kullanım Sıklığı	BÖY		İÖY		ÇİÖY		KKÖ		ÖK		EÖYM		GENEL	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Haftada 1 Defa	4,37	1,63	5,30	1,25	5,53	1,28	4,45	0,83	4,82	1,24	3,89	1,41	4,67	0,78
Günde 1 Defa	5,22	1,17	5,94	0,68	5,95	0,90	5,48	0,83	5,40	1,19	4,79	1,74	5,47	0,78
Gün Boyunca	4,72	1,49	5,44	1,26	5,56	1,48	5,03	1,09	5,16	1,39	4,89	1,46	5,10	1,06

Çizelge 4.22 incelendiğinde mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerden internete günde bir defa bağlananların e-öğrenmeye daha çok hazır oldukları anlaşılmaktadır. E-

öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesi internete günde bir defa bağlananlarda ($\bar{X}=5,47$; $SS=0,78$) olduğu görülmektedir.

4.5.4. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internete erişim amacına göre dağılımı

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete erişim amaçlarından önceki analizlerde frekans ve yüzde değeri en yüksek çıkanlardan sosyal ağlar ve öğrenim ve eğitim değişkenleri ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki bağlantıya ilişkin bulgular Çizelge 4.23’de verilmiştir.

Çizelge 4.23. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının internet kullanım amacına göre ortalama ve standart sapmaları

Erişim Amacı	BÖY		İÖY		ÇİÖY		KKÖ		ÖK		EÖYM		GENEL	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Sosyal Ağlar	4,61	1,52	5,51	1,14	5,67	1,41	5,02	0,98	5,02	1,23	4,50	1,36	5,02	0,90
Öğrenim ve Eğitim	5,22	1,37	5,85	0,91	5,93	1,35	5,53	0,78	5,53	1,29	5,17	1,63	5,56	0,79

Çizelge 4.23 incelendiğinde mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerden internete erişim amacı öğrenim ve eğitim olanların e-öğrenmeye daha çok hazır oldukları anlaşılmaktadır. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesi internete erişim amacı öğrenim ve eğitim olanlarda ($\bar{X}=5,56$; $SS=0,79$) olduğu görülmektedir.

4.5.5. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının sosyal ağ kullanım durumuna göre dağılımı

Bu kısımda mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin kullanmış oldukları sosyal ağlardan önceki analizlerde frekans ve yüzde değeri en yüksek çıkan Facebook ve Instagram değişkenleri ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutları arasındaki bağlantıya ilişkin bulgular Çizelge 4.24’de verilmiştir.

Çizelge 4.24. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının sosyal ağ kullanım durumuna göre ortalama ve standart sapmaları

Sosyal Ağ	BÖY		İÖY		ÇİÖY		KKÖ		ÖK		EÖYM		GENEL	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Facebook	4,67	1,42	5,60	1,15	5,67	1,50	5,00	1,06	5,04	1,22	4,99	1,48	5,10	1,01
Instagram	4,68	1,48	5,51	1,13	5,61	1,36	5,07	0,97	5,08	1,28	4,64	1,48	5,08	0,94

Çizelge 4.23’de mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin sosyal ağ kullanım durumlarına bakıldığında; Facebook ve Instagram kullananların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyelerinin hemen hemen eşit olduğu anlaşılmaktadır. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyesi Facebook kullananlarda ($\bar{X}=5,10$; $SS=1,01$) iken Instagram kullananlarda ($\bar{X}=5,08$; $SS=0,94$) olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlardan yola çıkılarak oluşturulan önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuç

Ön lisans düzeyinde mesleki turizm eğitimi vermekte olan yüksek öğretim kurumları incelendiğinde e-öğrenme yöntemlerini içeren öğretim sistemlerinin Anadolu Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültelerinin dışında herhangi bir yüksek öğretim kurumunun kullanmadığı tespit edilmiştir. Oysa turizm eğitimi, alanı ve yapısı itibarıyla yüksek yoğunlukta görsel materyal kullanmaya elverişli derslere sahiptir ve bu derslerde uygulanacak e-öğrenme materyalleri, turizm öğretimi programlarında belirtilmiş olan amaç ve davranışların öğrencilere kazandırılmasında önemli yararlar sağlayabilir.

Araştırmanın öğrencilerin internet erişimine sahip akıllı telefona sahip olmalarına ilişkin bulgularına bakıldığında çok az bir kısmının sahip olmadığı görülmüştür. Gsm operatörlerinin yapmış olduğu kampanyalar, kablosuz internet bağlantısı imkânlarının artması, insanların hayatını kolaylaştıran mobil uygulamaların kullanımının yaygınlaşması ve bu uygulamaları kullanabilme ihtiyacından doğan internet bağlantılı akıllı telefona sahip olma gerekliliği gibi etkenler internet bağlantısı olan akıllı telefon kullanımını her geçen gün arttırmaktadır.

Öğrenciler internete erişimde en çok akıllı telefon kullanırken en az tablet kullanmaktadırlar. Bununla birlikte; dizüstü bilgisayar kullanım oranı önceki yapılan çalışmalara göre daha düşük çıkmıştır. Bu çalışmada dizüstü bilgisayar kullanımının düşük olması araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgisayar sahiplik oranının diğer çalışmalara oranla daha düşük olmasıyla ilişkilendirilebilir. Kişisel bilgisayar sahiplik oranının diğer araştırmalara (Demir,2015; Çiğdem,2014) göre nispeten düşük çıkması gelişen teknolojiyle beraber kullanılan cep telefonlarının bilgisayara yakın teknik özelliklere sahip olmasına bağlanabilir.

Bulgulara bakıldığında mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete birden fazla noktadan bağlanma eğilimlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu

konudaki istatistiklere bakıldığında öğrencilerin okulda internete bağlanma oranının çok düşük çıkması dikkat çekmektedir. Bunun sebebi; araştırmanın yapıldığı üniversitelerin internete erişim noktasında öğrencilere sağladığı imkânların yetersiz olduğu ya da sağlanan imkânlardan öğrencilerin habersiz olduğu veya kullanma ihtiyacı hissetmedikleri sonuçlarına ulaşılabilir.

Mesleki turizm eğitimi alan ön lisans öğrencileri web ve arama motorlarını gün boyunca kullanmaktadırlar. Ancak öğrencilerin dörtte biri ise e-posta kullanmamaktadır. Hung vd. (2010), Yurdugül ve Alsancak-Sırakaya (2013), Çiğdem ve Yıldırım (2014) ve Demir'in (2015) yapmış olduğu çalışmaların bulguları incelendiğinde öğrencilerin web ve arama motorları kullanım sıklığının zaman içerisinde genel olarak arttığı ileri sürülebilir.

Araştırmanın bulguları ışığında mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin internete erişim amacının toplumdaki sosyal medya kullanma alışkanlığına paralel olarak sosyal ağlara bağlanma noktasında yoğunlaştığı söylenebilir. Öğrenciler elde edilen verilere göre bilgi edinme, e-posta, alışveriş, haberler, öğrenim gibi diğer değişkenlere daha çok ihtiyaç duyduğunda internete eriştikleri yorumu yapılabilir.

Hung vd. (2010), Yurdugül ve Alsancak-Sırakaya (2013), Çiğdem ve Yıldırım (2014) ve Demir'in (2015) yapmış olduğu çalışmalar incelendiğinde Facebook'un üniversite öğrencileri arasında en çok kullanılan sosyal ağ sitesi olduğu ve bunu sırasıyla Twitter ve Google Plus'ın izlediği anlaşılmaktadır. Bu araştırmaya paralel olarak önceki çalışmalarda da üniversite öğrencileri arasında Academia ve LinkedIn gibi akademik ve profesyonel sosyal ağ sitelerinin kullanımının henüz yeterince yaygınlaşmadığına yönelik bulgular vardır. Önceki çalışmalardan farklı olarak bu araştırmaya katılan öğrencilerin diğer sosyal medya ağlarından ziyade Instagramı kullandıkları görülmektedir. Bu durum Instagramın son yıllarda artan popüleritesine bağlanabilir. Instagramın öğrenciler arasında yoğun bir şekilde kullanılması e-öğrenme yöntemlerini kullanırken sosyal medyanın oluşturabileceği etkiden de faydalanılması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmanın öğrencilerin bilgisayar ve internet becerilerini nasıl geliştirdiklerine ilişkin bulgularına bakıldığında öğrencilerin bu becerileri kendi kendine öğrenme yoluyla geliştirmelerinin söz konusu olduğu söylenebilir. Web ile internet arasındaki farkı bilme

konusundaki bulgular ise öğrencilerin bilgisayar ve interneti kullanırken bazı teknik detaylar hakkında büyük ölçüde bilgi sahibi olduklarını göstermektedir.

Mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin, e-öğrenmeye hazır olabilmeleri için ilk olarak internet erişim donanımına sahip olmaları ve bilişim teknolojilerini kullanım becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Hung vd. (2010), Yurdugül ve Alsancak-Sırakaya (2013), Çiğdem ve Yıldırım (2014) ve Demir'in (2015) yapmış olduğu çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin bilişim teknolojilerini kullanma becerilerinin daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Gelişen teknolojiyle beraber bilişim teknolojilerinin kullanımının da yaygınlaşması araştırmaya katılan öğrencilerin bu konudaki oranlarını da doğal olarak arttırmıştır. Sonuç olarak, mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin BİT'e erişimi ve BİT kullanım becerileri ve alışkanlıkları açısından bakıldığında, öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır olduğu söylenebilir.

Çıkan sonuçlar genel olarak incelendiğinde ilişki katsayılarının hepsinin pozitif yönde olduğu ve e-öğrenmeye yönelik motivasyonun 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı ilişki verdiği geri kalanın ise 0,01 anlamlılık düzeyinde anlamlı ilişki verdiği görülmüştür. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutlarının ilişki kat sayılarına bakıldığında en yüksek ilişki katsayısının çevrimiçi iletişim öz yeterliliği (ÇİÖY) ile internet öz yeterliliği (İÖY) boyutları arasında olduğu görülmüştür. En düşük ilişki katsayılarının ise e-öğrenmeye yönelik motivasyon (EÖYM) ile çevrimiçi iletişim öz yeterliliği (ÇİÖY) arasında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği (ÇİÖY) ile internet öz yeterliliği (İÖY) boyutları arasında en yüksek düzeyde ilişki olmasının nedeni internet ortamında iletişim kurabilmek için bazı internet araçlarının kullanım becerilerine sahip olunması zorunluluğu olabilir. Bu bağlamda bireyler internet araçlarını kullanabilme becerisine ne kadar çok sahipse o kadar kendilerini çevrimiçi olarak ifade edebiliyor olmaları söylenebilir.

Araştırmaya katılan mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin demografik durumlarına göre e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerine bakıldığında e-öğrenmeye en hazır GOP Üniversitesinin öğrencilerinin olduğu, erkeklerin bayanlara göre, ikinci sınıfların birinci sınıflara göre, 22-24 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre ve

meslek lisesi mezunlarının genel lise mezunlarına göre daha çok hazır olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamındaki dört üniversitenin öğrencilerine genel olarak bakıldığında aralarında bariz bir farkın olmadığı ve hepsinin e-öğrenmeye hazır olduğu söylenebilir. Ancak burada GOP Üniversitesinin öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik motivasyon (EÖYM) boyutun oranı diğer üniversite öğrencilerine göre daha yüksek çıkmıştır.

Araştırma bulgularına göre erkek öğrencilerin sahip olduğu bilgisayar ve internet öz yeterliliği oranlarının bayan öğrencilere göre daha yüksek olması e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerindeki farkın sebebi olarak gözükmektedir. 22-24 yaş grubunu diğerlerinden ayıran boyutun kendi kendine öğrenme (KKÖ) olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bunun sebebi yaş ilerledikçe bireyin öğrenme ihtiyacını kendi kendine kontrol etmesine bağlanabilir. Aynı durum ikinci sınıfların birinci sınıflardan e-öğrenmeye daha hazır olmasının sebebi olarak da açıklanabilir. Meslek lisesi mezunlarının genel lise mezunlarına göre e-öğrenmeye daha çok hazır olmasının sebebi ise meslek lisesinde öğrencinin kazanmış olduğu mesleki ve teknik becerilerin bilişim teknolojilerini kullanmayı da olumlu yönde etkilemesine bağlanabilir.

Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin BİT'e erişim ve BİT'i kullanım durumları bağlamında e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerine bakıldığında, kişisel bilgisayarı olanların bilgisayar, internet ve çevrimiçi iletişim öz yeterliliği oranlarının bilgisayar sahibi olmayanlara göre daha yüksek olmasından dolayı e-öğrenmeye daha çok hazır oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerden internete erişimde masaüstü bilgisayar kullananların e-öğrenmeye yönelik motivasyonlarının diğerlerine oranla yüksek olmasından dolayı e-öğrenmeye daha çok hazır oldukları sonucuna da ulaşılmıştır.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerden internete günde bir defa bağlananların gün boyunca ya da haftada bir defa bağlananlardan e-öğrenmeye daha çok hazır oldukları anlaşılmaktadır. Bunun sebebi günde bir defa bağlananların bilgisayar, internet ve çevrimiçi iletişim öz yeterliliği oranlarının yüksek olması gözükmektedir. Normal şartlarda gün boyunca internete bağlananların internet ve çevrimiçi iletişim öz yeterliliği becerilerinin daha iyi olması beklenirken bir defa

bağlananlardan daha düşük çıkması dikkat çekmektedir. Bu bulguya dayanarak internette çok vakit harcamanın bilgisayar, internet ve çevrimiçi iletişim öz yeterliliği becerilerini arttırma anlamına gelmediği söylenebilir. Burada önemli olan internette geçirilen süreden ziyade internetin ne amaçla kullanıldığının olması söylenebilir.

Bu bağlamda katılımcıların internete erişimdeki amaçlarına bakıldığında frekans ve yüzde değerleri yüksek iki değişken ortaya çıkmaktadır. Bunlar; sosyal ağlar ile öğrenim ve eğitim değişkenleridir. Bu değişkenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutlarıyla hazır bulunuşluk düzeyleri incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşıldığı ifade edilebilir.

Bulgular incelendiğinde mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerden internete erişim amacı öğrenim ve eğitim olanların e-öğrenmeye daha çok hazır oldukları anlaşılmaktadır. Bunun sebebi internete öğrenim ve eğitim için erişenlerin kendi kendine öğrenme (KKÖ) ve öğrenen kontrolü (ÖK) değerlerinin yüksek olmasına bağlanabilir.

Mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin kullanmış oldukları sosyal ağlardan önceki analizlerde frekans ve yüzde değeri en yüksek çıkan Facebook ve Instagram değişkenleri ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının boyutlarına bakıldığında Facebook ve Instagram kullananların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyelerinin hemen hemen eşit olmasıyla beraber Facebook kullananların 0,2 oranında önde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durum Facebook kullananların Instagram kullananlara oranla çevrimiçi iletişim öz yeterliliğinin daha yüksek olmasıyla açıklanabilir. Bulgulara bakıldığında öğrencilerin Facebook ve Instagram gibi sosyal medya ağlarını kullanmaları öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerine olumlu yönde etki ettiği söylenebilir.

Sonuç olarak; e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeğinde geliştirilen boyutlarla e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri TR83 Bölgesindeki üniversiteler çerçevesinde tespit edilmeye çalışılan mesleki turizm eğitimi almakta olan ön lisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır oldukları değerlendirmesine ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırmaya dönük öneriler

Araştırma kapsamında, veriler sadece ön lisans düzeyinde mesleki turizm eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarından toplandığı için bulgular sadece benzer özelliklere sahip evrenlere genellenebilir. Bu yüzden araştırmanın daha kapsayıcı bir katılımcı grubu ile tekrarlanması faydalı olacaktır.

Araştırma kapsamında (Demir,2015)'in çalışmasından yararlanılarak geliştirilmiş olan üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği farklı fakülte, yüksekokul, bölüm ve programlarda öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyini tespit etmek için kullanılabilir.

Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon kullanım oranlarının her geçen gün artması ve bu oranın giderek daha da yükseleceği ön görülmesinden dolayı bu alanda yapılacak olan çalışmalar mobil e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ekseninde olabilir.

Bu araştırma mesleki turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerini tespit ettiğinden dolayı betimsel bir çalışmadır. Bu yüzden e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının e-öğrenme programlarında akademik başarıya ve bırakma oranlarına etkisini bulmaya yönelik bir sonuca ulaşılması amaçlanmamıştır. İleride bu alanda yapılacak olan çalışmalarda e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının e-öğrenme programlarında akademik başarıya ve bırakma oranlarına etkisi incelenebilir.

5.2.2. Uygulamaya dönük öneriler

Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin akıllı telefon kullanım oranlarının yüksek olmasından dolayı e-öğrenme sistemlerinin akıllı telefonlara entegre edilerek geliştirilmesi e-öğrenme yöntemlerinin daha etkili kullanılmasına fayda sağlayabilir.

Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmının sosyal ağları sık kullandığı görüldüğünden bu sosyal ağlar aracılığıyla öğrenme etkinlikleri, ders içerikleri, ödev vb. paylaşımlar yapılabilir.

Araştırma kapsamında bilgisayar ve internet öz yeterliği oranlarının düşük çıktığı üniversitelerde uygulamalı bilgisayar kursları düzenlenebilir veya bu yeterlilikleri geliştirecek dersler ilgili bölümlerin ders içeriklerine eklenebilir.

KAYNAKLAR

- Agboola, A. K. (2006). Assessing the awareness and perceptions of academic staff in using e-learning tools for instructional delivery in a post-secondary institution: A case study. *The Innovation Journal: The Public Sector Innovation Journal*, 11(3), 1-12.
- Akaslan, D. ve Law, E. L. C. (2011b). Measuring student e-learning readiness: a case about the subject of electricity in higher education institutions in Turkey. In *Proceedings of the 10th International Conference on Advances in Web Based Learning - ICWL 2011* (pp. 209–218), LNCS, Vol. 7048, Springer, Berlin.
- Akaslan, D., Law, E. L. C. ve Taşkın, S. (2011). Analysing issues for applying elearning to the subject of electricity in higher education in Turkey. In *Proceedings of the International Conference on Engineering Education: Engineering Sustainability for a Global Economy*. Belfast, Northern Ireland, UK: ICEE 2011.
- Alkan, C. (1984). *Eğitim teknolojisi*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.
- Anohina, A. (2005). Analysis of the terminology used in the field of virtual learning. *Educational Technology ve Society*, 8(3), 91-102.
- Arıcı, N. ve Dalkılıç E. (2006). Animasyonların bilgisayar destekli öğretime katkısı: bir uygulama örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2 (14), 421-430.
- Arıcı, N. ve Yekta, M. (2005). Mesleki ve teknik eğitimde çoklu ortam araçları kullanılmış web tabanlı öğretimin öğrenci başarısına etkisi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 144-153.
- Asaari, A. H, Hasmi, M. ve Karia, N. (2005). *Adult learners and e-learning readiness: A case study*. 2005 European college teaching ve learning conference, Athens, Greece.
- Aydın, C. H. ve Tasci, D. (2005). Measuring readiness for e-Learning: Reflections from an emerging country. *Educational Technology ve Society*, 8(4), 244-257.
- Aytaç, T. (2003), Geleceğin Öğrenme Biçimi: E-Öğrenme. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 1(35): 43-51.
- Bell, M., Martin, G., ve Clarke, T. (2004). Engaging in the future of e-learning: A scenarios-based approach. *Education + Training*, 46(6/7), 296-307.
- Bilen, M. (2002). *Plandan uygulamaya öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Borotis, S. A., ve Poulymenakou, A. (2004). E-Learning readiness components: Key issues to consider before adopting e-learning interventions. *Proceedings of World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education*, Washington, USA.
- Bruder, I. (1989). Distance learning: What's holding back this boundless delivery system? *Electronic Learning*, 8(6), 30-35.

- Büyüköztürk, Ş. (2006). *Veri analizi el kitabı* (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Condie, R. ve Livingston, K. (2007). Blending online learning with traditional approaches: Changing practices. *British Journal of Educational Technology*, 38(2), 337-348.
- Çakirer, M. (2002). Turizm eğitiminde e-öğrenimin uygulanması ve türk turizm sektörüne sağlayacağı avantajlar. *Turizm Eğitimi Konferans- Workshop*, Ankara: Turizm Bakanlığı Yayınları, No:210.
- Chan, S. C. H., ve Ngai, E. W. T. (2007). A qualitative study of information technology adoption: How ten organizations adopted Web-based training. *Information Systems Journal*, 17(3), 289-315.
- Commission on Technology and Adult Learning. (2001). A vision of e-learning for America's workforce.
- Çiğdem, H. ve Yıldırım, O. G. (2014). Effects of students' characteristics on online learning readiness: A vocational college example. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 15(3), 80-93.
- Demir, Ö. (2015). *Öğrencilerin ve Öğretim Elemanlarının E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duran, N., Önal, A. Ve C. Kurtuluş (2006). E-Öğrenme ve Kurumsal Eğitimde Yeni Yaklaşım Öğrenim Yönetim Sistemleri. Akademik Bilişim.
- Dray, B. J, Lowenthal, P. R., Miskiewicz, M. J., Ruiz-Primo, M. A. ve Marczyński, K. (2011). Developing an instrument to assess student readiness for online learning: A validation study. *Distance Education*, 32(1), 29-47.
- Engholm, P. (2001). What determines an organisation's readiness for e-learning?. (independent research report, Monash University, Australia).
- Gurmak, S, O'Neill, K. ve O'Donoghue, J. (2004). Implementing eLearning Programmes for Higher Education: A Review of the Literature. *Journal of Information Technology Education*, v3, 313-323.
- Gül, E. (2015). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Eğitiminde E-Öğrenme 2.0 'ın Önemi (Merzifon Örneği). Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Haney, D. (2002). Assessing organizational readiness for e-learning: 70 questions to ask. *Performance Improvement*, 41(4), 8-13.
- Harun, M. H. (2002). Integrating e-learning into the workplace. *The Internet and higher education*, 4(3): 301-310.

- Hefzallah, I. M. (1999). The new educational technologies and learning. Springfield: Charles C. Thomas.
- Holsapple, C.W. ve Lee-Post, A. (2006). Defining, assessing, and promoting e-learning success: An information systems perspective. *Decision Sciences Journal of Innovative Education*, 4 (1), 67-85.
- Huei, M. C. (2003). Simulation-based investigation of multi agent process in e learning System. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tatung University, Taipei.
- Hung, M. L., Chou, C., Chen, C. H. ve Own, Z. Y. (2010). Learner readiness for online learning: scale development and student perceptions. *Computers ve Education*, 55(3), 1080–1090.
- Islam, E. H. A. (2010). Measuring students e-readiness for e-learning at Egyptian faculties of tourism hotels. In The 6th International Scientific Conference E-learning and Software for Education, Bucharest.
- İnternet: Ahmed, A. H., Nabeel, A. H., ve Salah, A. S. (2008). Blended e-Learning design: Discussion of cultural issues. *International Journal of Cyber Society and Education*, 1(1), 17-32. Web: <http://www.academic-journals.org/ojs2/index.php/IJCSE/article/viewFile/401/3>. [Erişim tarihi: 17.11.2017 tarihinde alınmıştır.]
- İnternet: Ali, G.E. ve Magalhaes, R. (2008). Barriers to implementing e-learning: A Kuwaiti case study. *International Journal and Development*, 12(1), 36-53. Web: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.14682419.2007.00294.x/abstract>. [Erişim tarihi: 17.11.2017 tarihinde alınmıştır.]
- İnternet: Cepek, A. ve Hnojil, J. (2005). “Internet in education practical experience and future plans. Web: <http://www.fig.net>. [Erişim tarihi: 14.11.2017 tarihinde alınmıştır.]
- İnternet: Cert-Tata, (2004), E-learning Accreditation Standards. Web: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.122.2127>. [Erişim tarihi: 14.11.2017 tarihinde alınmıştır.]
- İnternet: Chapnick, S. (2000). Are you ready for e-learning? Web: http://blog.uny.ac.id/nurhadi/files/2010/08/are_you_ready_for_elearning.pdf. [Erişim tarihi: 16.11.2017 tarihinde alınmıştır.]
- İnternet: Fallon, C., Brown, S. (1955). E-learning standards: A guide to purchasing, developing, and deploying standards-conformant e-learning. Web: <http://www.amazon.com/Learning-Standard-Purchasing-Developing-Standards-Conformant/dp/1574443453>. [Erişim tarihi: 14.11.2017 tarihinde alınmıştır.]
- İnternet: Rosenberg, M. J. (2000). The e-learning readiness survey: 20 key strategic questions you and your organization must answer about the sustainability of your e-learning efforts. Web: http://www.books.mcgraw-hill.com/training/elearning/elearning_survey.pdf. [Erişim tarihi: 16.11.2017 tarihinde alınmıştır.]

- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (Yirmi Üçüncü Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaur, K., ve Abas, Z. W. (2004, November-December). An assessment of e-Learning readiness at the open university Malaysia. Paper presented at the international conference on computers in education (ICCE2004), Melbourne, Australia.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Köksalan, B., Sevindik, T. ve Olcay, A. (2011). Web Tabanlı Öğretim Yönteminin Turizm Eğitiminde Akademik Başarıya Etkisi, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (3) - s. 1115-1142
- Lopes, C.T. (2007). Evaluating e-learning readiness in a health sciences higher education institution. Proceedings of IADIS International Conference of E-learning, Porto, Portugal.
- Maglogiannis, I. ve Karpouzis, K. (2007). Combining synchronous and asynchronous distance learning for adult training in military environments. In Sharma, R.C. ve Mishra, S. (Eds.), *Cases in Global E-learning Practices: Successes and Pitfalls* (pp. 23-34).
- Mercado, C. (2008). Readiness assessment tool for an e-learning environment implementation. *Special Issue of the International Journal of the Computer, The Internet and Management*, 16, SP3.
- Mishra, S. (2007). The e-learning bandwagon: politics, policies and pedagogy. In National Seminar on Choice and Use of ICTs in ODL: Impacts, Strategies and Future Prospects.
- Moftakhari, M. M. (2013). *Evaluating e-learning readiness of faculty of letters of Hacettepe* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Molenda, M. (2003). In search of the elusive ADDIE model. *Performance Improvement*, 42(5), 34-36.
- Mutula, S.M., ve Brakel, P.V. (2007). ICT skills readiness for the emerging global digital economy among small businesses in developing countries: Case study of Botswana. *Library Hi Tech*, 25(2), 231-245.
- Nichols, M. (2007). Institutional perspectives: The challenges of e-learning diffusion. *British Journal of Educational Technology*.
- Nicholson, P. (2007). A history of e-learning. In Manjón, B.F., Pérez, J.M.S.

- Nişancı, M. (2005). E-learning at higher education: A roadmap for Turkish higher education institutions in their efforts to offer online courses (Unpublished doctoral dissertation). METU, Ankara.
- Numanoğlu, M. (1993). Eğitimde yeni teknolojiler ve çoklu ortam. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 219-226.
- Nunnally, J. C. ve Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Orhaner, E. ve Tunç, A. (2001). *Ticaret ve turizm eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Orhunbilge, N. (1996). *Uygulamalı regresyon ve korelasyon analizi*. İstanbul: Avcıol basım
- Öncüer, M. E. (2006). *Avrupa Birliği Eğitim Politikasında Mesleki Turizm Eğitimi Yaklaşımı ve Türk turizm eğitimine uygulanabilirliği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Öz, R. ve Yüksel, B. (2007). Uzaktan eğitim: makine mühendisliği örneği. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 167-182.
- Robbins, S.P. (2000). *Managing Today*, 2. Baskı, New Jersey: Prentice Hall.
- Scheier, M. F. ve Carver, C. S. (1993). On the power of positive thinking: The benefits of being optimistic. *Current Directions in Psychological Science*, 2(1), 26-30.
- Sharma, R. N. ve Sharma, R. K. (2007). *Advanced educational psychology*. New Delhi, India: Atlantic Publishers.
- Senge, P. M. (1994). *The Fifth Discipline*. Sydney: Random House Australia.
- So, T. ve Swatman, P. M. C. (2006). E-learning readiness of Hong Kong teachers. Hong Kong IT in Education Conference 2006 “Capacity Building for Learning through IT” (HKITEC2006), February 6–8, 2006, Hong Kong Exhibition and Convention Centre, Hong Kong.
- Soydal, I., Alır, G. ve Ünal, Y. (2011). Are Turkish universities ready for e-learning: A case of Hacettepe University faculty of letters. *Information Services ve Use*, 31, 281–291. doi: 10.3233/ISU-2012-0659.
- Thorndike, R. L. (1971). *Educational Measurement*. Washington: American Council on Education.
- Tuncer, M. (2007). *Elektronik devreler dersinin sanal ortamda proje tabanlı öğrenme yöntemine göre sunulmasının öğrenci başarısı ve görüşlerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Tuncer, M. ve Taşpınar, M. (2007). Sanal eğitim-öğretim ve geleceği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (20), 112-133.
- Urdan, T. A. ve Weggen, C. C. (2000). Corporate e-learning: Exploring a new frontier.
- Usta, E. (2007). Harmanlanmış öğrenme ve çevrimiçi öğrenme ortamlarının akademik başarı ve doyuma etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Watkins, R., Leigh, D. ve Triner, D. (2004). Assessing readiness for e-learning, *Performance Improvement Quarterly*, 17(4), 66-79.
- Welsh, E. T., Wanberg, C.R., Brown, K.G., ve Simmering, M.J. (2003). E-learning: Emerging uses, empirical results and future directions. *International Journal of Training and Development*, 7(4), 245-258.
- Willging, P. A. ve Johnson, S. D. (2004). Factors that influence students' decision to dropout of online courses. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 8(4), 105-118.
- White, S. (2007). Critical success factors for e-learning and institutional change some organizational perspectives on campus-wide e-learning. *British Journal of Educational Technology*, 38(5), 840-850.
- Wild, R.H., Griggs, K.A. ve Downing, T. (2002). A framework for e-learning as a tool for knowledge management. *Industrial Management ve Data Systems*, 102(7), 371-380.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yurdugül, H. ve Alsancak-Sırakaya, D. (2013). Çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 391-406.

EKLER

Ek 1. Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği

Sayın Katılımcı,

Bu araştırmanın amacı yükseköğretim kurumlarında mesleki turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Aşağıdaki maddelerin doğru ve yanlış seçenekleri olmadığı için maddeleri dikkatle okuyarak size en yakın seçeneği işaretlemeniz araştırmanın bulgularının geçerliliği açısından önemlidir. En solda bulunan 1 seçeneği maddenin size kesinlikle uygun olmadığı, en sağda bulunan 7 seçeneği ise maddenin size kesinlikle uygun olduğu anlamına gelmektedir. 49 maddeden oluşan ölçeği doldurmak yaklaşık 10 dakika sürmektedir.

Zaman ayırdığınız ve katıldığınız için teşekkür ederiz.

Öğr. Gör. Kenan PALA – Doç. Dr. Ramazan Pars ŞAHBAZ
Gazi Üni. Sos. Bil. Enst. Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

1- Okulunuz

- ☐ Amasya Üni. ☐ 19 Mayıs Üni. ☐ Hitit Üni. ☐ Gaziosmanpaşa Üni.

2- Cinsiyetiniz

- ☐ Kadın ☐ Erkek

3- Yaşınız

- ☐ 18 Yaş Ve Altı ☐ 19-21 Arası ☐ 22-24 Arası ☐ 25 Yaş Ve Üstü

4- Sınıfınız

- ☐ 1. Sınıf ☐ 2. Sınıf ☐ 3. Sınıf ☐ 4. Sınıf ve Üstü

5- Mezun Olduğunuz Lise Türü

- ☐ Meslek Lisesi ☐ Genel Lise

6- Kişisel Bilgisayarım Var

- ☐ Evet ☐ Hayır

**Ek 1. (Devam) Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerine
Yönelik Hazırlanan E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği**

7- Evimde/Yurdumda İnternet Bağlantısı Var

☐

Evet

☐

Hayır

8- İnternet Bağlantısı Olan Akıllı Telefonum Var

☐

Evet

☐

Hayır

9- İnternete Erişimde En Çok Kullandığınız Cihaz Hangisidir?

☐

Masaüstü

☐

Dizüstü

☐

Tablet

☐

Akıllı Telefon

10- İnternete Öncelikli Erişim Yeriniz

☐

Ev

☐

Okul

☐

İnternet Kafe

☐

Mobil

☐

Diğer

11- İnternet Kullanım Sıklığınız

	Kullanmıyorum	Ayda 1 Defa	Ayda 2 Defa	Haftada 1 Defa	Günde 1 Defa	Gün Boyunca
E-Posta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Web	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arama Motorları	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12- İnternete Erişim Amacınız

	Hiç	Bazen	Genellikle	Her Zaman
Sosyal Ağlar (facebook, twitter vb.)	☐	☐	☐	☐
E- Posta	☐	☐	☐	☐
Bilgi Edinmek (arama motorları vb.)	☐	☐	☐	☐
Haberler (gazete, televizyon vb.)	☐	☐	☐	☐
Dosya İndirmek (müzik, resim, film vb.)	☐	☐	☐	☐

**Ek 1. (Devam) Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerine
Yönelik Hazırlanan E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği**

Alışveriş	☐	☐	☐	☐
Oyun	☐	☐	☐	☐
Öğrenim ve Eğitim	☐	☐	☐	☐

13- Sosyal Ağ Kullanım Sıklığınız

	Hesabım Yok	Ayda 1 Defa	Ayda 2 Defa	Haftada 1 Defa	Günde 1 Defa	Gün Boyunca
Facebook	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Twitter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Google Plus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Academia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İnstagram	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Linkedin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diğer	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14- Bilgisayar ve İnternet Becerilerinizi Nasıl Geliştirdiniz?

- ☐ Üniversitedeki Dersler İle
 ☐ Özel Kurslara Giderek
 ☐ Başkalarının Yardımı İle
 ☐ Kendi Olanaklarım İle

15- Web İle İnternet Arasındaki Farkı Biliyor musunuz?

- ☐ Evet
 ☐ Hayır

Bana Hiç Uygun Değil

← 1-2-3-4-5-6-7

→ 8 Tamamen Uygun

1- Windows işletim sistemlerini rahatlıkla kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
2- Elektronik bir dosyanın içeriğini (ses, müzik, metin vb.) bilgisayarda görüntüleyebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
3- Bilgisayar kullanırken karşılaştığım sorunları çözebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
4- Ofis programlarını (word, excel vb.) rahatlıkla kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
5- İhtiyaç duyduğum uygulama yazılımlarını (editör, tasarım vb.) rahatlıkla kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7

**Ek 1. (Devam) Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerine
Yönelik Hazırlanan E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği**

6- Web tarayıcılarını (internet Explorer, google chrome vb.) rahatlıkla kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
7- Arama motorlarını (google, yandex vb.) rahatlıkla kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
8- Mobil teknolojilerini (akıllı telefonlar, tabletler vb.) internete erişmek için kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
9- E-öğrenme platformlarını (blackboard, moodle vb.) rahatlıkla kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
10- İnternetteki dosya paylaşım araçlarını (dropbox vb.) rahatlıkla kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
11- İnternetteki bir dosyayı bilgisayarıma indirebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
12- İnternette aradığım bilgiye rahatlıkla ulaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
13-İnsanlarla etkili iletişim kurmak için internet araçlarını rahatlıkla kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
14- İnternetteki tartışma ortamlarında rahatlıkla soru sorabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
15- Yazılı iletişimde kendimi rahatlıkla ifade edebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
16- Cevap aradığım konularda internet araçlarını kullanarak yardım isteyebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
17- İnternet ortamlarında rahatlıkla sesli ya da görüntülü iletişim kurabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
18- Öğrenme eksikliklerimi belirlerim.	1	2	3	4	5	6	7
19- Öğrenme hedeflerimi kendim oluştururum.	1	2	3	4	5	6	7
20- Öğrenirken çalışma planımı kendim yaparım.	1	2	3	4	5	6	7
21- Öğrenirken kendi çalışma planımı eksiksiz bir şekilde uygulurum.	1	2	3	4	5	6	7
22- Mevcut ders çalışma planımı yeni koşullara göre düzenlerim.	1	2	3	4	5	6	7
23- Öğrenme sürecinde uygun kaynak ve araçları kendim belirlerim.	1	2	3	4	5	6	7
24- Kendi öğrenmemden sorumlu olduğuma inanırım.	1	2	3	4	5	6	7
25- Öğrenme sürecinde öğreticilerin sözünden çıkmam.	1	2	3	4	5	6	7
26- Etkili öğrenmelerin sadece okulda gerçekleştiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
27- Öğrenme sürecinde zamanımı iyi yönetirim.	1	2	3	4	5	6	7
28- Öğrenmem için bir rehber ihtiyacım olmadığını düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
29- Sınavda alacağım notu merak ederim.	1	2	3	4	5	6	7
30- Bir konuyu okuyup anlayamazsam anlayana kadar okumaya devam ederim.	1	2	3	4	5	6	7
31- Bir konuyu öğrenirken başka şeylerin dikkatimi dağıtmasına izin vermem.	1	2	3	4	5	6	7
32- Öğrenmemi gerçekleştirene kadar öğrenme isteğimi yüksek tutarım.	1	2	3	4	5	6	7
33- Öğrenme sürecinde başarısız olursam öğrenme yöntemimi değiştiririm.	1	2	3	4	5	6	7
34- Öğrenirken zorlandığım konulardan uzak dururum.	1	2	3	4	5	6	7

**Ek 1. (Devam) Mesleki Turizm Eğitimi Almakta Olan Ön Lisans Öğrencilerine
Yönelik Hazırlanan E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği**

35- Bir konuyu öğrenip öğrenmediğime karar verebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
36- Eğer bir konuyu öğrenmezsem kendimden başka sorumlu aramam.	1	2	3	4	5	6	7
37- Sınavlarda aldığım notlar beni şaşırtmaz.	1	2	3	4	5	6	7
38- İnternet ortamında bir konuyu öğrenirken diğer internet faaliyetleriyle uğraşmam.	1	2	3	4	5	6	7
39- İnternet ortamında bir konuyu öğrenirken öğrenme sürecimi (planlama, zaman yönetimi vb.) kendim yönlendiririm.	1	2	3	4	5	6	7
40- İnternet ortamındaki öğrenme materyallerinden (video, sunu vb.) hangisi üzerine ne kadar yoğunlaşacağıma ben karar veririm.	1	2	3	4	5	6	7
41- İnternet ortamındaki öğrenme materyallerine (video, sunu vb.) ne zaman çalışacağıma kendim karar veririm.	1	2	3	4	5	6	7
42- İnternet ortamındaki öğrenme materyallerine (video, sunu vb.) hangi sırada çalışacağıma kendim karar veririm.	1	2	3	4	5	6	7
43- Dersleri internet ortamında öğrenmeye istekliyim.	1	2	3	4	5	6	7
44- Dersleri internet ortamında öğrenmeye ilgi duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
45- Dersleri internet ortamında öğrenmek öğrenme için etkili bir yoldur.	1	2	3	4	5	6	7
46- Dersleri internet ortamında öğrenmenin zevkli olacağını düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
47- Dersleri internet ortamında öğrenme konusunda kendime güvenirim.	1	2	3	4	5	6	7
48- Dersleri internet ortamında işlerken düşüncelerimi diğerleriyle paylaşmayı severim.	1	2	3	4	5	6	7
49- Dersleri internet ortamında işlerken hatalarımdan ders alırım.	1	2	3	4	5	6	7

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : PALA, Kenan
 Uyruğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 06.12.1987 Rize
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 05321622390
 Faks : 03582526211
 e-mail : kenanpala55@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi/Turizm İşletmeciliği	Devam Ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi/Aile Eko. ve Bes. Öğrt.	2009
Lise	Rize Anadolu Otel. ve Tur. Mes. Lisesi	2005

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2014-Devam Ediyor	Amasya Üniversitesi	Öğretim Görevlisi
2010-2014	Iğdır İMKB Ortaokulu	Öğretmen
2009-2010	Trabzon Çarşıbaşı Gazi İ.Ö.O	Öğretmen

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

Uygur, A., Pala, K. (2016). *Stratejik Yönetimde Güncel Konular, İkinci Bölüm (Altı Sigma Yönetimi)*. Detay Yayıncılık. Ankara

Hobiler

Spor, bilgisayar, kitap okuma, yemek yapmak.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...

